ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

№ 84 (10.333).

1992 йил 26 май сешанба

Баҳоси 1 сўм.

• Қишлоқ хўжалиги ишлари кундалиги

ОМИЛКОР БЎЛАЙЛИК

МАЙ ОЙИ ТУГАЯПТИ ҳамки, ҳаво ҳамон жўнашиб, кунлар рисоладагидек исимаяпти. Ёғингарчиликнинг ҳаддан ташқари кўпайиб кетганлиги қишлоқ хўжалигида анча жиддий вазиятни юзага келтирганлиги ҳеч кимга сир эмас. Табиий офат туфайли вилоятимизда 25 минг гектардан ортиқ пахта бузиб, қайтадан экилди. Деҳқонларимиз қандай қилиб бўлмасин мўлжалдаги ҳосилни етиштириш учун астойдил курашмоқдалар. Айни кунларда пахтакорлар олдида шошилинч равишда амалга оширилиши керак бўлган вазифалар кўндаланг бўлиб турибди. Ҳамма ерда ғўза парваришининг ЖАДАЛ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ ҚЎЛЛАНИШ ТАЛАБ ЭТИЛАДИ. Энг биринчи навбатда ёш ниҳолларни қатқалоқдан бўшатиб олиш муҳимдир. Культивацияни ўтказиш жараёнида ниҳоллар тагини қайта кўздан кечириб, бунда кетмондан ҳам фойдаланиш керак бўлади.

Яганани тезлаштириш зарур. Бу йилги шароитда 2-3 чимбарг чиқишини кутиб ўтирсак, зиён кўриш мумкин. НИҲОЛНИНГ УРУҒ БАРГИ КЎРИНИШИ БИЛАНОҚ ЯГАНАГА КИРИШИШ ТАЛАБ ЭТИЛАДИ. Мутахассисларнинг фикрича ана шунда қолган ниҳоллар яйраб ўсади, ҳар гектаридан олинадиган ҳосилдорликни 5-6 центнерга ошириш имконияти туғилади.

Ёғингарчилик кўп бўлганлиги учун тупроқдаги мавжуд ўғитлар ювилиб, пастга сизилиб кетди. **Шунинг учун ҳамма ерда, албатта, биринчи культивация билан бир йўла ёш ниҳолларни озиқлантириш керак.** Бунинг икки томонлама фойдаси бор. Ўсимлик ривожи тезлашади, агарда кунлар исиб кетгудек бўлса, ерда намни узоқ сақлаш учун шароит яратилади.

Ер ҳаддан ташқари зичлашиб кетганлигини ҳисобга олиш керак. ШУНИНГ УЧУН ҲАМ КУЛЬТИВАЦИЯНИ ЧУҚУР ЎТКАЗИШНИНГ ФОЙДАСИ КАТТАДИР.

Сабзавотчиликда ҳам анча мураккаб вазият юз берди. Эртаги экинларнинг экилиши ҳам, етилиши ҳам кечикди. Уста сабзавоткорларнинг фикрича ҳозирги кундаги муҳим вазифа — бу культивацияни маромида ўтказиб, ЕРДАН НАМНИ ҚОЧИРИШДИР. Ана шунда экин ҳаводан, ўғитдан баҳраманд бўлиб, ривожи тезлашади.

Умуман олганда бу йил чорва йили бўлди, дейиш мумкин. Бироқ, бу тармоқда ҳам ишлар осон кечмаяпти. Беда айни биринчи ўримга келиб, сенаж бостириш ва уни кўкка ўриб едириш зарур бўлганда ёмғр, сел ишнинг «белига тепди». Кўп жойларда ўрилган бедани вақтида даладан олиб чиқиб бўлмай қолди. Ҳатто чириб кетди ҳам. Сенаж бостириш ҳам анча оғир шароитда ўтди. Лекин чорвадорлар иложини қилиш ҳаракатида бўлдилар. Энди зора кунлар жўнашиб кетса, деб умид қилмоқдалар. **Беданинг иккинчи ўримига пухта тайёргарлик керак. Биринчи ўримдаги камоматни шу ҳисобга тўлдириш учун омилкорлик даркор. Бу йил табиий ўтларни ҳам тезроқ йиғиштириб олиш чораларини кўриш — озуқа базасини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эгадир.**

Боғдорчиликда, мевачиликда, узумчиликда ҳам айни кунларда ҳар бир соат, ҳар бир минутни ғанимат билиб, иш олиб борайлик. Намнинг кўп бўлганлиги туфайли ҳашоратнинг кенг тарқалиши хавфи бор. Шунинг учун ҳам турли ҳашоратларга қарши мевали дарахтларни вақтида дорилашни унутмайлик

Бу йил ток ўтган йилига қараганда 10-12 кун кейин гулга кирди. Демак, ҳосилнинг пишиб етилиши ҳам чўзилиши турган гап. Лекин бу орадаги муддатни қисқартириш боғбоннинг, соҳибкорнинг ўзига боғлиқ. **Ҳосилга жиддий зиён етказадиган қул касаллиги нам ҳаддан ташқари кўпайиб кетган шароитда авж олади. Шунинг учун ҳам токларни хомток қилиб, шўра ва ғўра бошлари атрофида ҳавонинг янгиланиб туришига эришиш муҳимдир.** Ана шунда касаллик чекинади. Токларга олтингугурт ва бошқа кимёвий дориларни пуркашни ҳам мутахассислар, тажрибакорлар ҳам бир боғнинг, токзорнинг шароитига қараб олиб борсалар, дуруст бўлади.

Пиллакорлар олдида ҳам кечиктириб бўлмайдиган вазифалар турибди. БИРИНЧИДАН ҲАММА ЕРДА ПИЛЛАНИ ЭСОН-ОМОН ДАСТАГА КИРИТИБ ОЛИШ ЗАРУР. АНА ШУНДАН КЕЙИН ЭСА НАЗОРАТНИ КУЧАЙТИРИШ МУҲИМ. Чунки нам кўпайиб кетган, ҳаво ҳарорати хоналарда мўтадил бўлсин. Бунинг учун эшик-деразаларни вақти-вақти билан очиб, ХОНАНИ ШАМОЛЛАТИБ ТУРИШНИ УНУТМАЙЛИК. Яна бир гап. Айрим пиллакорлар 2-3 та пилла ўралганини кўриб, ҳосил пишди, деб ўйлайдилар. Аслида ундан эмас, айниқса, бу йилги шароитда. Чунки баъзи қуртлар олдин дастага кирган бўлса, айримлари кейинроқ кирган. Демакки, бир хонанинг ўзида ҳосилнинг пишилиб етилиши турли вақтга тўғри келади. Шунинг учун бу ишда мутахассисларнинг маслаҳати ва тавсиясига қатъий амал қилайлик! Мутахассис кўриб, текширувдан ўтказмасдан туриб, пилла теришга киришиш керак эмас. Акс ҳолда катта машаққатлар эвазига етиштирилган ҳосилнинг сифатига путур етказиб қўйиш ҳеч гап эмас.

Хуллас, қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари олдида мураккаб вазифалар, ҳал этилиши зарур бўлган муаммолар бор. ОМИЛКОРЛИК, ТАДБИРКОРЛИК КЕРАК. Ҳар бир тармоқда мўлжалдаги мақсадга эришиш, экинлардан мўл ҳосил олиш — ўзимизнинг тажрибамизга, маҳоратимизга, ғайратимизга боғлиқ!

• Оммавий ҳашар йўқламаси

СИЗГА МАДАДКОРМИЗ

Илгари хабар қилганимиздек, вилоятимизнинг барча шаҳар ва районларидаги кўплаб корхона ва ташкилотлар, муассасалар жамоалари 23 май куни оммавий ҳашарга чиқишди. Табиий офатдан зарар кўрганларга кўмак тариқасида уюштирилган бу хайрли тадбирдан ҳеч ким четда қолмади. Қуйида биз айрим шаҳар ва районларда кўрсатилган ёрдам ҳақида маълумот беряпмиз.

БЕКОБОД

Табиий офатдан зиён кўрган Ойбек номли жамоа хўжалигининг меҳнаткашлари ҳар кун, ҳар соат, ҳар минутда кенг жамоатчиликнинг мадади, ёрдамини сезиб турибдилар. Хусусан, Қуйи-Чирчиқ райони Халқ демократик партияси Кенгаши ва Деҳқончилик уюшмаси ташаббуси билан бу хўжаликка 32 қоп ун, 32 қоп гуруч жўнатилди. 24 оиланинг ҳар бирига 5 килограммдан шакар тақсимланди.

Янги қуриладиган уйларнинг пойдеворига асос солинди. Бунда, айниқса, ноҳиядаги 20, 10 ва 5-механизациялашган хўжаликлараро қурилиш ташкилотларининг азаматлари жонбозлик кўрсатмоқдалар.

Қўшни Бўка ноҳияси қурувчилари ҳам амалий ёрдам кўрсатаётирлар. Ноҳиядаги кўчма механизациялашган қурилиш ташкилоти кам деганда 4 та уй қуриб беришни зиммасига олди.

Ноҳиянинг ва бошқа қўшни ноҳияларнинг қурувчилари ўзаро бамаслаҳат ҳамкорлик билан иш қилиб, 1 августга қадар янги уйларни битказиб берамиз, деб аҳд қилдилар. Ойбек номли жамоа хўжалигининг офатдан зиён кўрган ва янги қурилажак уй-жойларига электр симлари тортиш ва водопровод суви келтириш учун ҳам дастлабки ташкилий, амалий ишлар бошлаб юборилди.

Қайта экиш ва офатдан омон қолган экинларга ишлов бериш ва чопиқ қилишда ҳам қўшни хўжаликларнинг ёрдами салмоқли бўлаётир.

Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда офатдан зиён кўрган оилаларнинг ҳар бирига давлат суғуртасидан ташқари ҳозирги кунга қадар ўрта ҳисобда 10 минг сўмдан ёрдам кўрсатилди.

АНГРЕН

Шаҳар саноат корхоналари бу шанбаликда ҳам илгариги хайрли тадбирлардагидек уюшқоқлик кўрсатиб ишлашди. Меҳнат жамоалари кулфат нималигини яхши билишади. Улар Жигаристонга бир йил бурун вилоят ва шаҳар районларидан кўрсатилган саховатни ҳеч қачон унутмайдилар. Шунинг учун ҳам табиий офатдан зарар кўрганларга ёрдам сифатида уюштирилган шанбаликда фаол иштирок этишди. Ёрдам жамғармасига 960 минг сўм пул ўтказилди.

ЎРТА ЧИРЧИҚ

Бу районда бошқалар кўрган оғир кунларни худди ўзлариники каби деб билиш одат тусига кириб қолган. Шунинг учун ҳам табиий офат рўй берган куниёқ Тўйтепада ана шу муносабат билан йиғилиш ўтганлиги бежиз эмас. Ўрта чирчиқликлар шанба куни ёрдам жамғармасига 500 минг сўмдан ортиқ пул ўтказган бўлсаларда, улар ҳали ҳайрия ишини давом эттирмоқдалар. Табиий офатдан зарар кўрганларга умуман 2 миллион сўмликка яқин ёрдам кўрсатиш режалаштирилган.

Оммавий ҳашарда «Ҳақиқат», «Янги тўлқин», Акмал Икромов номли жамоа хўжаликлари, бир қатор кооперативлар, шунингдек, металлконструкция заводи, «Нептун» кичик корхонаси, «Қорасув», «Пахтаобод» қишлоқ Кенгашлари алоҳида фаоллик кўрсатишди ва ёрдам жамғармасига салмоқли ҳисса қўшдилар.

ҚУЙИ ЧИРЧИҚ

Кўнгилсиз воқеа тез тарқалади. Бекобод, Паркент, Оққўрғон районларига табиий офат катта зиён етказганлигини эшитишлари биланоқ қуйичирчиқликлар биринчилардан бўлиб ёрдамга шошилишди.

Вилоятимиз марказидан узоқроқда бўлган Бекобод районига ўша куннинг ўзидаёқ 42 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари жўнатилди. Шанбалик куни эса район саноат корхоналари, жамоа хўжаликлари ёрдам жамғармасига 850 минг сўм пул ўтказдилар. Бу рақам охирги чегара эмас. Қуйи Чирчиқда ёрдам кўрсатиш ҳали давом этмоқда.

ПИСКЕНТ

Бу районда ҳам табиий офатдан зарар кўрган ноҳияларга ёрдам кўрсатилаётир. Ўтган шанбаликда ноҳиядаги саноат корхоналари, кичик корхоналар, бир қатор жамоа хўжаликлари, УГМК (Ангрен дарёси) ва «Уста Шавкат» кичик корхонаси жамоалари сидқидилдан меҳнат қилдилар. Шанбаликда ёрдам жамғармасига ҳаммаси бўлиб 109 минг 205 сўм маблағ ўтказилди. Маблағ ўтказиш давом қилмоқда.

• Воқеа содир бўлган жойда

БИР ЁҚАДАН БОШ ЧИҚАРИБ

Одатда табиий офат юз берган жойда кишилар бир-бирига сирдош, оқибатли бўлиб қолишаркан. Негадир мен Паркент районининг табиий офатдан азият чеккан жойларида бўлганимда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

Сув тошқини ўзининг энг ёмон асоратини қолдирган «Қуёш» кўчасидаги 82-уйга кириб келганимизда, бу ерда ҳамма иш билан банд эди. Вақт пешин бўлишига қарамасдан, кимдир белкурак билан иморат атрофидаги лойқа ҳамда шағални четга ирғитар, кучли бульдозер эса тошқин келтирган майда қум-шағални ҳовлининг ўртасига суриб келарди. Шу вақтнинг ўзадаёқ улар экскаваторларда ағдаргич юк машиналарига ортилиб, қишлоқдан ташқарига жўнатиларди.

— Хонадонимиз учун талофот катта бўлди, — дейди хонадон соҳиби Ҳикмат Мирзаев. — Ҳовлининг саҳнини сал кам 3 метр баландликда лойқа босди. Уйларимиз заҳлаб ётибди. Лекин «Наврўз» давлат хўжалигининг ташаббуси билан бригадалар тузилиб, улар айни пайтда шу атрофдаги хонадонларни тартибга келтириш билан шуғулланишмоқда. Шу бир-икки кун давомида тозалаб олмасак, лойқа қотиб қолгач, уни ҳеч қандай куч билан ҳам кўчириб бўлмайди.

Шу пайт бу ерга вилоят «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси уюшмасининг раиси Виля Шукурович Тошев кириб келди. У ҳам табиий офатдан зарар кўрган оилаларга ёрдам ташкил қилиб юрган экан. Хонадон соҳибига мазкур жамғармадан 300 сўм ёрдам пули топширилди. Харнада.

Шу атрофдаги хонадонларда олиб борилаётган ишларга «Чанги» қишлоқ шўроси ҳудудидаги «Янгиобод» маҳалла қўмитасининг раиси Мирфаёз ака Сулаймонов бош-қош эканлар.

— Айни пайтда зарар кўрган 22 хонадонда иш олиб борилмоқда, — дейди маҳалла саркори. — Биз яқинда зарар кўрган уйларни таъмирлаш ишларини ҳам бошлаб юборамиз. Энг асосийси, кишиларнинг руҳан эзилишларига йўл қўйилмади. Шу ўринда алоҳида таъкидлаб ўтиш керакки, табиий офат юз берган кундан бери район ҳамда вилоят раҳбарлари, қишлоғимизга бир неча бор келиб кетдилар. Қўлларидан келганича ёрдам уюштиряптилар.

Бундай воқеаларни кўравериб кўзлари пишиб кетган кексалар ҳам ёшларга маслаҳатни ўрнига қўйиб бермоқдалар. Шулардан бири Саидқосим ота Саидазимовдир.

— Мана шундай табиий офат 1967 йил 29 апрелда бўлиб ўтган эди, — дея эслайдилар отахон. — Лекин бу сафар табиий офатнинг оқибати ёмон бўлди. Биз қариялар ҳам жим ўтирганимиз йўқ. Қўлимиздаги келганича йўл-йўриқ кўрсатяпмиз. Мана масалан, мана бу ҳовлимиз ўртасига тарнов ариқлар ётқизишмоқчи эди. Лекин яна сел келса, тарновни ҳам оқизиб кетиши мумкинлигини биз кексалар сездик. Маслаҳатни бир жойга қўйиб, зовур қаздирдик. Бунга ишонса бўлади. Мабодо, яна сел келса панд бермайди.

Мана, табиий офат бўлиб ўтганига ҳам бир ҳафтадан ошди. Лекин Паркентдаги ҳаёт ўз ўрнига тушди, десак хато қилмаган бўламиз. Буни Паркент райони ҳокимининг муовини Аъзам Рўзитоевнинг гаплари ҳам тасдиқлаб турибди.

— Айни пайтда Паркент сойининг қирғоғидаги йўллар таъмирланяпти, — дейдилар Аъзам ака, — бунинг учун бутун вилоятимиздаги техника воситалари сафарбар этилган. «Паркент — Қуёш» йўлидаги кўприк ишдан чиққанди. Унда ҳам тез орада қатнов йўлга қўйилади. «Навбаҳор — Заркент» йўлининг икки четига зовур қуришни ҳам бошлаб юбордик.

— **Аҳолини газ, электр энергияси, ичимлик суви билан таъминлаш тикландими?**

— «Паркент — Қуёш» газопроводи узилганди. Шу қайта тикланди. Электр таъминоти ҳам тикланди десак бўлади. Айни пайтда Паркент сойидан ўтган «Танбалак», «Ўчоқ» мавзеларини ичимлик суви билан таъминлаш тармоғида иш олиб борилмоқда. Аҳолини эса айни пайтда 5 та сув ташувчи машина сув билан таъминлаб турибди.

— **Биз айни пайтда ҳар қандай табиий офатга қарши тура олишимиз керак. Мабодо яна сел ҳуруж қилгудек бўлса, унга қарши қандай чора-тадбирлар кўриляпти?**

— Эндиликда биз сел йиғиладиган ҳавзаларни яратмоқчимиз. Айни пайтда уларнинг лойиҳаси чизиляпти. «Машканал» ҳамда «Жаркалон» ариқларида тозалаш ишлари кетяпти. Биз юқоридаги офатдан хулоса чиқариб, «Паркент — Кумушкон» йўлининг олти жойидан қувурлар ўтказишни мўлжаллаяпмиз. Мабодо, яна ёғингарчилик юз бериб қолса, сув шу қувурлар орқали сойга бориб қуйилади.

Вақтдан фойдаланиб шу ўринда бутун паркентликлар номидан вилоятимизнинг «Қизил Ярим ой», «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси, умумий таълим бошқармаси ва шу каби ташкилотларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз. Чунки улар биз учун оғир кунларда келиб ҳолимиздан муттасил хабар олиб турибди.

Биз Паркент районида бўлганимизда, у ердаги 7 ёшдан 70 ёшгача ҳар бир киши бир мақсад — табиий офат оқибатларини бартараф қилиш учун меҳнат қилаётганликларини кўрдик. Юқорида таъкидлаб ўтилганидек, паркентликларнинг турли ташкилотларга миннатдорчилик изҳор қилаётганлари бежиз эмас. Чунки дўстлик бошга оғир иш тушганда синалади, тобланади. «Қаторда норинг бўлса, юкинг ерда қолмайди» деб бежиз айтмаган халқимиз.

Н. РАФИҚОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

«НАВРЎЗ» ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Миллий маданиятни, анъаналар ва урф-одатларни ривожлантириш соҳасида республика фуқароларининг конституциявий ҳуқуқларини амалга ошириш учун қулай шарт-шароитлар вужудга келтириш ва уларнинг қонун билан муҳофаза қилинадиган манфаатларига риоя этиш, манъавий қадриятларни тарғиб қилишга, аҳоли барча табақаларининг миллатлараро тотувлигини, дўстлигини, ҳамжиҳатлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашга, давлат бошқаруви идораларининг, хўжалик ва жамоат ташкилотларининг хайрли фаолиятини кенгайтиришга қаратилган чора-тадбирларни давлат йўли билан қўлаб-қувватлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси давлат телерадиокомпаниясининг, болалар жамғармасининг, ногиронлар жамиятининг, қизил яримой жамиятининг, меҳр-шафқат ва саломатлик жамғармасининг, шунингдек республикадаги бошқа бир қанча жамоат ташкилотларининг «Наврўз» хайрия жамғармасини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Белгилансинки, «Наврўз» хайрия жамғармасини рўйхатдан ўтказиш ва унинг фаолият кўрсатиши, корхоналар, ташкилотлар ва фуқароларнинг жамғарманинг хайрия тадбирларида иштирок этиши билан боғлиқ имтиёзлар бериш тартиби Ўзбекистон республикасининг амалдаги қонунлари ва ҳукумат қарорлари билан аниқлаб қўйилади.

2. Ўзбекистон республикасининг молия вазирлиги, давлат банки ва бошқа банклари 1992 йилнинг 14 майида ўтказилган умумхалқ хайрия ҳашари ва «Наврўз» телемарафонидан тушган маблағларни «Наврўз» жамғармасининг ҳисобига ўтказиш ишларини бир ой муддат ичида амалга оширсинлар.

3. Ўзбекистон республикасининг маданият ишлари вазирлиги, давлат матбуот комитети, давлат телерадиокомпанияси республикада ўтказилаётган хайрия тадбирларини оммавий ахборот воситаларида, телевидение ва радио орқали кенг ёритсинлар.

4. Ўзбекистон Республикасининг Президенти ҳузуридаги вазирлар маҳкамаси икки ҳафта муддат ичида «Наврўз» хайрия жамғармасининг самарали фаолият кўрсатиши учун шарт-шароитларни яратиш юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри, 1992 йил 23 май

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

О. ҲОЖИЕВА, Ҳ. У. ХУДОЙБЕРДИЕВА, Н. АМИНОВ ЎРТОҚЛАРГА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАХРИЙ УНВОНЛАРИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик ҳалол меҳнати, ўзбек адабиётини ривожлантиришдаги хизматлари ва ижтимоий фаолликлари учун «Гулхан» журналининг бош муҳаррири Ҳожиева Ойдинга, «Саодат» журналининг бош муҳаррири Худойбердиева Ҳалима Умматқуловнага «Ўзбекистон халқ шоири», «Муштум» журналининг бош муҳаррири Аминов Неъматга «Ўзбекистон халқ ёзувчиси» фахрий унвонлари берилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри, 1992 йил 24 май.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ИПАК ҚУРТИ ПИЛЛАСИ ЕТИШТИРИШ БЎЙИЧА ДАВЛАТ БУЮРТМАСИНИ КАМАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика жамоа ва давлат хўжаликларини рағбатлантириш ҳамда ипакчиликни ривожлантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон тараққиёт истиқболини белгилаш қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг республика фондига пилла етказиб бериш бўйича давлат буюртмасини белгиланган топшириқнинг 75 фоизигача камайтириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Давлат буюртмасидан ортиқча олинган пилланинг қолган қисми жамоа ва давлат хўжаликларининг ихтиёрига кўра шартнома (эркин) нархларда сотилади.

2. Вазирлар маҳкамасининг 1992 йил 21 январдаги 23-сон қарорининг 1-иловасига ҳамда шу қарорнинг 2-бандига тегишли ўзгартишлар киритилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ҳукумат номидан қуйидаги баёнотни беришга вакил қилинган:

Кейинги вақтларда бир қанча оммавий ахборот воситаларида гўё Ўзбекистон билан Афғонистон ўртасидаги давлат чегараси ёпиб қўйилди, деган хабарлар эълон қилинди. Бу хабар ҳақиқатга тўғри келмайди, чунки ҳозирги вақтда Ўзбекистон — Афғонистон чегарасидан одамларнинг ўтиши ва юк ташилиши учун ҳеч қандай тўсиқ йўқ. МДҲда қатнашувчи давлатлар фуқароларининг ва хорижий фуқароларнинг келиши ва чиқиб кетиши билан боғлиқ бўлган ҳамма масалалар МДҲда қатнашувчи мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг кенгаши вақтида эришилган аҳдномаларга мувофиқ ҳал этилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ва Афғонистон халқлари ўртасида тарихан таркиб топган анъанавий, дўстона алоқалар мавжуд. Модомики шундай экан, Ўзбекистон ҳукумати Ўзбекистон — Афғонистон чегарасидаги вазият ҳақида нотўғри хабар тарқатилишини иккала давлат халқларининг дўстлигига нифоқ солиш йўлидаги уриниш, деб ҳисоблайди.

Бир қанча оммавий ахборот воситаларида Ўзбекистон — Афғонистон чегараси теварагидаги кескинлик кучайтирилаётганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси мустақил давлат эканини, бинобарин давлат чегарасидаги тартибни Ўзбекистоннинг манфаатларига асосланиб ва ҳамма қабул этган халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқ бартараф қилиш учун тўла равишда ҳақли эканини эслатиб ўтиш ўринлидир. Бундан ташқари Афғонистон ҳукуматини тузиш жараёни ҳали ниҳоясига етказилгани йўқ ва унинг раҳбарлари шу пайтгача янги давлатнинг ташқи сиёсати қайси қоидаларга асосланиши тўғрисидаги ўз мулоҳазаларини айтганлари йўқ. Ўзбекистон Республикаси Афғонистон орқали ташқи дунёга чиқиш учун ўз дарвозасига эга ва бу дарвозани ёпмоқчи эмас.

ИЛҒОР ТЕХНОЛОГИЯ АСОСИДА

Озиқ-овқат саноати лойиҳа-конструкторлик Ўрта Осиё илмий тадқиқот илмгоҳи мутахассислари ёғ олиш учун мўлжалланган чигитни дастлабки қайта ишлайдиган янги линия яратдилар. Кўп кўрсаткичлари жиҳатидан у мамлакатимизда ва чет элларда ишлатилаётган бундай линиялардан афзалдир. Линия бир кеча кундузда 400 тонна чигитни қайта ишлайди. Республика ёғ-мой комбинатларида ўтказилган синовлар янги линияни қўлланиш мой чиқишини анча кўпайтиришини кўрсатди.

(ЎзА).

ДЎЛ ВА ЖАЛА ШИКАСТ ЕТКАЗДИ

Яна фавқулодда ҳодиса. Кучли сел Ангрен яқинидаги «Янги Боксук» ва Наврўз қўрғонлари аҳолисини безовта қилиб қўйди. Ўтган куни кечқурун соат 8 дан бошлаб тунги соат 11 гача худди челакдан қуйгандек ёққан ёмғир тоғ томондан жадал оқим ҳосил қилиб йўлнинг бир қисмидаги балчиқ уюмларини аҳоли истиқомат жойларига суриб кела бошлади. Уйларнинг ертўлаларига сув кирди, баъзи жойларда биноларнинг биринчи қаватлари сув остида қолди.

Қурбонлар йўқ. Шаҳар ҳокими Сотволди Юсупалиев шу муносабат билан дарҳол штаб тузилганлигини маълум қилди.

Аҳоли яшаш жойларида мингдан ортиқ киши саросимага тушмай, уюшқоқлик билан сел оқибатларини бартараф этишда қатнашмоқда. Уй-жойлари шикастланганлар вақтинча қўшнилариникида жойлаштирилдилар. Ҳозир энг муҳими уйларни сувдан холи этиш. Бу иш билан «Средазуголь» ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари шуғулланишмоқда. Қисқа муддатларда тўрт километр масофага қувурлар ётқизилади. Тоғ томондаги канал ҳам уч километрга узайтирилади.

Воқеа бўлган жойга вилоят ҳокими С. Сайдалиев етиб келди. Сел оқибатларини тугатиш учун барча имкониятлар ишга солинмоқда.

* * *

Ўтган куни кечқурун ногоҳ ёққан жала ва дўл Бўстонлиқ районидаги Муслим Боймирзаев номли (собиқ «Дўстлик»), «Енбек» (собиқ Фрунзе номли) жамоа хўжаликларининг анчагина экин майдонларига, йўлларга шикаст етказди. Шу муносабат билан районда тузилган штаб аҳволни ўнглашга киришди. Деҳқонлар бир қатор майдонларда сабзавот экинларини қайта экишни бошлаб юбордилар.

* * *

Шу йилнинг 24 май куни кечқурун соат 6 дан бошланган кучли ёмғир икки соат тинимсиз давом этди ва Паркентдаги «Қўл ичи», «Чўқайма», «Куйган ток», «Кесган жар» аҳоли истиқомат жойларини шикастлади. Вузилган уй-жойлар бор.

Кучли ёмғирдан бир неча гектардаги ғаллазор, экинзорлар ҳам зарар кўрди.

Бу ерда тузилган штаб аҳолига ёрдам кўрсатиш, табиий офат етказган зарарни бартараф этиш ишлари билан шуғулланмоқда.

Воқеа рўй берган жойларга вилоят ҳокимининг муовинлари етиб бордилар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИДАН

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати Ўзбекистон Республикаси халқ депутати, Тошкент вилояти ҳокимининг ўринбосари **Турмаҳамад Анорович БОТИРОВ** оғир ва узоқ давом этган касалликдан сўнг 1992 йил 22 майда вафот этганлигини қайғу билан маълум қилади ва унинг қариндош-уруғлари ҳамда яқин кишиларига чуқур таъзия билдиради.

Шаҳобиддин ЯССАВИЙ:

«ВАТАН ТУПРОҒИНИ КЎЗИМГА СУРТДИМ»

• *Хориждаги ўзбеклар*

ШУ КУНЛАРДА диёримизда буюк мутафаккир шоир Хўжа Аҳмад Яссавийнинг авлоди, туркиялик тарихчи олим ва адиб, жаноб Шаҳобиддин Яссавий меҳмон бўлиб турибдилар. У киши олтмиш уч йиллик айрилиқдан сўнг ўз она тупроғига қадам қўйиб, энг аввало Туркистонга бориб, Хўжа Аҳмад Яссавий ва унинг энг яқин кишилари қабрларини зиёрат қилди, қариндош—уруғлари билан дийдор кўришди. Сўнгра меҳмон Самарқанд ва Қўқон шаҳарлари билан танишиш мақсадида сафарга йўл олди.

Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмасининг янги биносида Шаҳобиддин Яссавий билан ўтказилган учрашувда жумҳуриятимизнинг кўзга кўринган ёзувчи ва шоирлари, олимлари, журналистлари, ноширлари билан бир қаторда америқолик ватандошимиз, Нью-Йоркдаги «Туркистон» жамиятининг вице-президенти Камол Тошкандий, шунингдек, адабиётимизнинг ёш авлоди вакиллари ва кўп сонли мухлислар иштирок этдилар.

Учрашувни жумҳурият Ёзувчилари уюшмаси бошқарувининг биринчи котиби Жамол Камол олиб борди. У меҳмонни таништирар экан, Шаҳобиддин Яссавий Туркияда истиқомат қилаётган ватандошларимиз орасида энг нуфузли ва обрў-эътиборли зот ҳисобланиши, у тарихчи олим сифатида «Туркистоннинг аччиқ ҳақиқатлари» китобининг муаллифи эканлиги, Ўзбекистоннинг мустақиллиги учун курашувчилар сафида фидойилардан бири эканлигини таъкидлади. Сўнгра Одил Ёқубов, Шукрулло, Тоҳир Қаҳҳор, Тўра Мирзо каби адиблар ўзларининг Туркияга боришганида Шаҳобиддин Яссавий жаноблари билан яқиндан танишишгани, олимнинг хонадонида меҳмон бўлишганини мамнуният билан сўзлаб беришди. Унинг халқимиз миллий-озодлик ҳаракатини ҳаққоний кўрсатиб беришга хизмат қилувчи асарлари айниқса, ҳозирги кунда бениҳоя қимматли эканлигини айтишиб, меҳмонни ўз она-тупроғига қадам қўйганлиги билан муборакбод этдилар. Ёзувчи ва шоир Муҳаммад Али эса Аҳмад Яссавийнинг ижодий меросини Юсуф Хос Ҳожиб, Маҳмуд Кошғарий каби маданиятимизнинг устунлари билан узвий бирликда ўрганишимиз зарурлигини қайд этиб, мутафаккир шоирнинг туркий халқларни бирлашишга даъват этувчи ҳикматини ўқиб берди.

Шундан сўнг сўз туркиялик ватандошимизга берилди.

— Биз она-Ватанимизнинг мустақилликка эришганини радио орқали эшитиб, зўр ҳаяжонга тушдик,— деди Шаҳобиддин Яссавий.— бу муҳожирликда яшаётган туркистонликларни бениҳоя қувонтириб юборди. Сўнгра мен она юртимизга қачон ва қайси йўл билан боришим мумкин деб узоқ вақт бош қотирдим... Ва ниҳоят мана, олтмиш уч йиллик айрилиқдан сўнг она-Ватан тупроғини кўзимга суртиш бахтига муяссар бўлдим.

Энди мен сизларга икки оғиз ўзимнинг бошимдан кечирганларимни сўзлаб берсам, иншооллоҳ, фойдадан холи бўлмас.

Етти ёшлик пайтимда биз оиламиз билан Ясси шаҳри, яъни Туркистонни ташлаб кетишга мажбур бўлганмиз. Беш-олти йил давомида Тожикистоннинг Хўжанд ва Қўрғонтепа вилоятларида сарсон-саргардонликда ҳаёт кечирдик. 1932 йилда эса падари бузрукворим ҳаётдан кўз юмдилар. 1933 йилда мен онам билан Афғонистонга ўтиб кетдик. Қўлимизда Аҳмад Яссавийнинг шажараси битилган нодир китоб бор эди, агар унинг билан қўлга тушиб қолсак, беҳуда нобуд бўлиб кетишимизни ҳис этиб, ўша муқаддас китобни Тожикистоннинг Амударёга туташ аллақандай ўрмонзорига кўмиб кетишга мажбур бўлдик. Аллоҳга минг қатла шукрки, бу китобнинг бошқа бир нусхасини куни кеча Туркистонни зиёрат қилгани борганимда топишга муваффақ бўлдим, бу ноёб топилмадан бошим осмонга етди...

Биз Афғонистонда 1980 йил, яъни у ерга шўро қўшинлари кириб боргунга қадар истиқомат қилдик. Сўнгра Туркияга кўчиб ўтишга мажбур бўлдик. Шуни айтишим керакки, биз —Турк авлодимиз, мен ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман, қорақалпоқ, уйғур, бошқирд, татар, озарбайжон халқларининг бўлиниб кетганига қаршиман. Улар қадимдан қондош бўлган, тили, дини бир халқлар-ку, ахир! Эндиликда бу туркий халқлар бирлашиши, бир-бирларининг қувонч ва ҳасратларига шерик бўлишлари, яхши-ёмон кунларида бир-бирларига суянишлари керак.

Одатда ҳақиқат аччиқ бўлади. Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинган бўлсада, ҳали чинакамига эркинлик ва истиқлолга эришиш учун жуда кўпгина ишларни амалга ошириш лозим, деб ўйлайман. Мана, битта мисол: менинг Ўзбекистонга келишим осон бўлмади.

Мен Ўзбекистон тупроғига қадам қўйгач, Чимкент вилоятига шошилдим. У ердаги муқаддас қадамжолар — Хўжа Аҳмад Яссавий, у кишининг устози Арслонбоб, қизлари Гавҳар онамиз қабрлари ва бошқа жойларни зиёрат қилдим, узоқ йиллар айрилиқда азоб чеккан қалбимга малҳам олдим. Маълумки, 1993 йил — Яссавий йили бўлади. Бу санага бағишлаб Туркия ҳукумати Арслонбоб ва ҳазрати Султон бобомиз мақбараларини таъмирлашга моддий ёрдам бермоқчи. Ўйлайманки, бизларни улуғ бобокалонларимизнинг руҳлари қўллайди, кейинги асрда тазйиққа учраган миллий қадриятларимиз тикланади.

Менинг муҳожирликда топган-тутганим бу — ўзим ёзган китобларим ва фарзандларимдир. Эндиликда китобларим буёғи — Америқо, Европада, буёғи — Японияда босилиб чиқди. Бу китоблардан ўзим билан ҳам олиб келдим. Уларни Яссавий мақбарасининг музейи ва Тошкент дорилфунунига совға қилдим.

Олти нафар ўғлим, уч нафар қизим бор. Ўғилларимдан тўрт нафари табиб, икки нафари эса тижоратчи. Қизларимни турмушга узатганман. 26 нафар набиранинг бобосиман. Ифтихор қиламанки, Ватанимдан жудоликдаги қийинчиликларга қарамай уларнинг ҳаммасини илмли-ҳунарли бўлишини истаб ўқитдим. Эндиликда улар ҳам Ўзбекистоннинг истиқлолини мустаҳкамлаш учун ҳар қандай хизматга тайёр эканликларини билдиришмоқда.

Мен шуни фахр билан айтаманки, бутун дунёда ўзбек халқидай тарихи, маданияти ва тили бой миллат йўқ. Фақат биз кейинги даврларда топталган миллий ғуруримиз ва қадр-қимматимизни тиклашимиз, қон-қонимизга сингиб кетган мутелик, журъатсизлик ва лоқайдлик балосидан тезроқ халос бўлишимиз лозим...

Учрашувга тўпланганлар Шаҳобиддин Яссавий жанобларига кўпгина саволлар билан мурожаат қилдилар.

Алишер Навоий номли Нафис адабиёт мактабининг ўқувчилари Хўжа Аҳмад Яссавий ҳикматларини ёддан ўқиб бердилар. Жумҳурият Ёзувчилари уюшмаси қошидаги «Турон чечаги» дастасининг истеъдодли хонандаси, Яссавий номидаги халқаро мукофот совриндори Бахтиёр Холхўжаев мутафаккир шоир шеърлари асосида айтиладиган қўшиқлари билан бу қизиқарли учрашув файзига файз қўшди.

Р. ҒАНИЕВ.

• *Матлуботчилар ҳақида ҳикоялар*

ХИЗМАТИДАН ЭЪЗОЗ ТОПДИ

Биз хизмат юзасидан тез-тез шаҳар ва районларда бўлиб турамиз. Яқинда Келесдан қайтаётиб, жума номозидан келаётган бир гуруҳ кексаларнинг гурунгига гувоҳ бўлдик. Улар оғзиларидан бол томиб бир аёлни мақташарди. Чуст дўппилик, оқ яктак кийиб олган отахон сўзини энди тамомлаган ҳам эдики, ёнидагиси уни қувватлай кетди.

— Барака топсин,— деди у,— яқинда тўй тараддудида ўғлим билан уч-тўртта дўконга кирдик. Қайсинисига қадам босмайлик, сотувчиларнинг чеҳраси очиқ, саломини канда қилмайди. Қари бўлганим учун бу ҳурмат бир менгами десам, йўқ бошқаларга ҳам шундай экан. Отангга раҳмат, деб ҳар бирини дуо қилавердим.

— Буғдой нонинг бўлмаса ҳам буғдой сўзинг бўлсин, деган гап бор,— дея суҳбатни давом эттирди учинчи отахон. Айтишларига қараганда, бошлиқлари бор-ку, Мовлуда, Қўчқорнинг қизи, барака топгур, аввало сотувчиларига одобли, ширинсўзли бўл, дўконингга умид билан кирган одам, ноумид бўлиб чиқиб кетмасин деб тайинлар экан.

— Қайси Мовлуда?,—қизиқсиниб сўради анчадан бери тенгдошларининг гапларини тинглаб келаётган чўққи соқолли жиккаккина қария.

— Танийсиз, раҳматли Азимбойхожининг набирасида, Қўчқорвойнинг қизи деяпман-ку, таги кўрган, бaобрў оиладан чиққанда.

Отахон суҳбатдошларига Азимбойхожининг қадимда ердор, мулкдор бўлганлиги, ўта саховатпешалиги, меҳмоннавозлиги, камбағалпарварлиги тўғрисида ҳам сўзлади. Кейин улар Қўчқор аканинг умри далада деҳқончилик билан ўтганлиги-ю, ҳаётдан эрта кўз юмганлигини, умр йўлдоши Тожиниса ая олти фарзандни оқ ювиб, оқ тараб улғайтирганлигини, яқинда у ҳам раҳматли бўлиб кетганлигини эслашди.

Бу номлар менга таниш бўлганлиги учун гап Тошкент район матлубот жамияти уюшмасининг раиси Мовлуда Қўчқорова ҳақида бораётганлигини англаб олдим. Уни билардим, илгарилари бир-икки бор у бошлиқ матлуботчиларнинг иши, фаолияти тўғрисида рўзномамизда хабарлар ҳам ёритганман. Чолларнинг гурунглари сабаб бўлдию, кўп йиллардан буён ўз бурчини сидқидилдан бажариб келаётган бу заҳматкаш аёл ҳақида ҳикоя қилиш нияти туғилди ва орадан бир неча кунлар ўтгач у билан учрашдим.

Узоқ йиллар давомида кўришмаганимизга қарамай, Мовлуда опа ҳамон ўша хушрўйлик, самимият билан кутиб олди. Ўзбекона одатимизга кўра сўрашди. Кейин мулойимлик билан:

— Келинг, хизмат,— деди.

Мақсадимни тинглагач, бироз ҳаёлга толди. Сўнгра:

— Тўғри, сиз айтгандай матлубот соҳасида кўп йил ишладим, аниқроғи ўттиз беш йилдан ошяпти,— деди.— Лекин мен ҳақимда ёзсангиз, нокамтарликка кириб қолмасмикин.

Мен опага, энди давр ўзгарганлигини, ҳар қандай касб эгаси у оддий ишчими, раҳбарми хизмати элга манзур бўлса, маънавий рағбатга муносиб эканлигини тушунтирдим. Шундан сўнг илтимосимга эътироз билдирмади.

Мовлуда ўрта мактабда яхши ўқиди. Уни битириб, бир йиллик савдо ходимлари тайёрлов курсида билим олди. Унинг бу соҳадаги хизмат фаолияти 1957 йилда ўша вақтдаги Калинин қишлоғи матлубот жамиятига қарашли маданий моллар магазинида сотувчиликдан бошланди. Ўз касби бўйича йилма-йил малака ва тажриба орттириб борди. Айни пайтда олий маълумот олишни ҳам унутмади.

Савдода шундай қоида бор. Харидорни ранжитмаган, бурчига садоқатли, ширинзабон ходим униб ўсаверади. Мовлуда бир неча йил сотувчи бўлиб ишлаб, номига доғ туширмади. Онажонисининг: «Жон болам, ҳамиша кўпни ўйла, сенга илтижо билан мурожаат қилиб келган инсон ўрнига ўзингни қўйиб кўр, қўлингдан келган яхшиликни аяма» деган сўзларини дилига жо қилиб ишлади. 1971 йилда бу юрак сўзларининг бежиз айтилмаганлигига ишонч ҳосил қилди у.

Ўша кезларда Калинин (ҳозирги Зангиота) район партия комитетида биринчи котиб бўлиб ишлаётган зукко ва одил раҳбар Маҳкам Камолов одамлар орасида кўп юрар, аҳолининг кундалик турмушидан ҳамиша воқиф эди. Шу боис ҳам эл хизматига кадрлар танлашга доимо талабчанлик билан ёндошар ва ана шу кадрни тўғри тарбиялаш борасида ғамхўрлик қилиб борарди.

— Шу жиҳатдан олганда,— дейди Мовлуда Қўчқорова,— мен Маҳкам Камоловни ўзимнинг энг меҳрибон ва биринчи устозим деб биламан. Мени «Келес» қишлоқ матлубот жамиятига раис қилиб тайинлашаётганда «Сизни биринчининг ўзлари тавсия этдилар, хизматингиздан аҳоли хурсандлигини қайд қилдилар» дейишгани кечагидек ёдимда.

Бу илиқ сўзлар М. Қўчқоровага руҳ бағишлаган эди. У ишончни оқлаш йўлида астойдил жонкуярлик билан ишлай бошлади. Унинг ўша вақтдаги шиори оддий бўлди: «одамлар буюмларни, маҳсулотларни эмас, буюмлар, маҳсулотлар одамларни топсин». Бу мақсадда қишлоқ ҳудудидаги аҳоли истиқомат жойларида, саноат корхоналари, ташкилотлар ва муассасаларда кўчма дўконлар хизмати йўлга қўйилди. Савдо шохобчаларида хизмат кўрсатиш тартиб-интизомига риоя этиш, харидорларга ҳурмат асосий талаб бўлиб қолди.

Опа кейинчалик Тошкент районидаги Калинин қишлоқ матлубот жамиятига раислик қилганда ҳам шундай обрў билан бурчини давом эттирди. Барча соҳалардаги каби матлубот тармоғида ҳам мавсумий, йиллик режаларнинг бажарилиши юзасидан талаб қатъий эди ва шундай бўлиб қолмоқда, — дейди М. Қўчқорова. — Кўп елиб-югуришга, гоҳо эрта тонгдан то кечгача ҳам иш билан банд бўлишга тўғри келарди. Шундай кезларда оғирини енгил қилган, менга ҳақиқий таянч бўлиб келган ва ҳозир ҳам бўлаётган умр йўлдошим Иброҳимбек акамлардан миннатдорман.

М. Қўчқорова 1958 йили Тошкент район матлубот жамиятига раис қилиб тайинланганди. Ўша пайтларда матлубот жамияти — Калинин, Гулистон, Келес қишлоқ матлубот жамиятлари ва битта савдо марказидан иборат эди. У албатта, қишлоқ аҳолисининг эҳтиёжини қондиролмасди. М. Қўчқорова ўз олдига икки муаммони ҳал этишни вазифа қилиб қўйди. Биринчиси, моддий базани мустаҳкамлаш, иккинчиси савдо маданиятини ошириш. Унинг режаларини район раҳбарлари маъқуллашди. Айниқса, қурилишни яхши биладиган район партия комитетининг биринчи котиби Ю. Толипов опанинг режаларини тинглаб, қўллаб-қувватлашини билдирди. Шу тариқа бирин-кетин замонавий савдо дўконлари, умумий овқатланиш корхоналари, кўркам ошхоналар, «Нилуфар», «Муборак» универсал магазинлари, «Гулноз» савдо маркази, «Ором», «Орзу» каби кафелар, паррандачилик фабрикаси қад кўтарди. Опанинг номи Тошкент районидагина эмас, вилоятда ҳурмат билан тилга олинадиган бўлди.

Ҳаёт шунақа бир нарсаки, унинг сўқмоқларидаги довонлар, яланглikларидаги шамоллар инсон қисматини бирпасда ўз кўйига солиши мумкин. Кейин иродинг билан бу машаққатларни енгсанг, яна бошинг узра офтоб порлаб, умр йўлинг ёруғ бўлиб тураверади. Мовлуда опа фаолиятида ҳам шундай кунлар бўлди. Шунда ноҳиядаги Навоий номли колхозда, район агросаноат бўлимида, район маҳаллий саноати комбинатида ишлаб юрганида унинг иродаси катта имтиҳондан ўтди. Ўша-ўша ишчан, камтар, одамларга меҳрибон, ишбилармон Мовлуда бўлиб қолаверди.

Район маҳаллий саноати комбинатини миллионер корхонага айлантирди. Бу жойда ишларнинг ривож топишида вилоят маҳаллий саноат бошқармаси бошлиғи Лазиза Акбарова, Охунбобоев номли жамоа хўжалиги раиси Искандар Фозиловлар опадан ёрдамларини аямадилар. Комбинат учун жой ажратилди. У моддий маблағ билан таъминланди. Ана шу даргоҳда ҳам опа аввалгидек ўз миришкорлигини, масъулиятли раҳбарлигини намоён этди. Мовлуда опа бошидан кечирган имтиҳон вақти кам эмасди. У етти йил турли ишларда, лавозимларда хизмат қилди. Бу орада район матлубот жамиятининг иши путурдан кетиб қолган эди. Шу йилнинг бошида сайлов йўли билан опани яна ўз ташкилотига раис қилиб қайтаришди.

— Ишни ислоҳотдан бошладик, — дейди опа. — Матлубот жамиятлари, универмаглар йириклаштирилди, улардаги маъмурий идора ходимларини қисқартириш ҳисобига анчагина моддий маблағ тежалди. Ҳужжатлар билан муомала ишларининг асосий оғирлиги район матлубот жамияти идора ходимлари зиммасига юкланди. Ўзим учун ҳам иш кўлами кенгайди. Лекин бу қийинчиликка қарамай, савдо жараёнини назорат қилиш, эл эҳтиёжидан хабардор бўлишнинг самарадорлиги ортганлигидан хурсандман. Опа бизга ана шу янгича шароитда 112 та магазин, 4 та универмаг, 30 та кундалик харид дўконлари, 10 та хўжалик магазини, нон комбинати, 37 та газлама дўконлари, кўмир ва ёғоч омборларида, шунингдек қишлоқ матлубот жамиятларида ишлаётган ходимлар орасидан пешқадамларини санаб берди. Айниқса, Аваз Рихсиев, Фахриддин Умаров, Ўткир Турсунхўжаев, Холпошша Азимова, Мирҳуршид Мирсолиҳов, Мирвоҳид Афзаловлар номини, Гулистон қишлоқ матлубот жамияти бутун жамоасининг меҳнатини алоҳида таъкидлади.

Опа бу йил аҳолига 312 миллион сўмлик хизмат кўрсатишга бел боғлаган катта жамоани — матлуботчилар оиласини бошқармоқда. Бу оилада уни ҳамма бирдек ҳурмат қилади. У кичик оиласида ҳам эъзозда. Умр йўлдоши Иброҳимбек, фарзандлари — Наргизахон, Алишербек, Нигорахон, Шердорбек, Сардорбек, келини Лаълихонларнинг иззат-икромида у.

Мовлуда Қўчқорова билан режалари ҳақида ҳам узоқ суҳбатлашдик. У бизга ҳозирги иқтисодий шароитда эл мушкулини енгиллатиш асосий мақсади эканлигини айтди.

Матлуботчилар ҳақида опанинг сўзларини тинглар эканмиз, уларнинг ҳар ойда райондаги юз нафар оилани бепул озиқ-овқат билан таъминлашлари, ҳар байрамга эса 65 нафар кишини махсус совғалар билан йўқлаб туришларини ҳам билиб олдик. Район матлубот жамияти уюшмаси меҳр-шафқат жамғармасига кўрсатаётган ёрдам ҳам йилдан-йилга ортиб бораётир.

— Мабодо ёзадиган бўлсангиз бир нарсани унутмаслигингизни илтимос қиламан, — деди опа, —ҳеч қачон бир инсоннинг ўзи элга манзур ишларни қилолмайди. У ўзи ишлаётган жамоасига, раҳнамолик қилиб тўғри йўл-йўриқ кўрсатиб турган раҳбарларига таяниб иш юритсагина кўзланган мақсадига эришиши мумкин. Бу борада мени қўллаб-қувватлаётган районимиз ҳокими Рустам Акбаров бошлиқ ҳокимлик жамоасидан миннатдорчилигимни ҳам алоҳида қайд этинг.

Инсон қалбида одамийлик туйғулари меҳр ила жўшиб турса, у албатта, эл ташвиши билан яшашдан, унинг ризқ-рўзини бут қилишдан толиқмайди. Биз Мовлуда опа билан мулоқот чоғида унинг юраги ана шу туйғу билан уйғунлашганлигига ишонч ҳосил қилдик ва унга ҳозирги мураккаб жараёнларда ҳамиша омад ёр бўлишига тилакдош бўлиб қайтдик.

Саидвали ҲАСАНОВ.

• *Болалар оромгоҳи ва ёзги мавсум*

ҚИЙИНЧИЛИКЛАР ҲАММА ЖОЙДА БОР, ЛЕКИН...

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ, «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» РЎЗНОМАСИ, ВИЛОЯТ ҚАСАБА УЮШМАЛАРИ КЕНГАШИНИНГ ҲАМКОРЛИКДАГИ ТЕКШИРУВИ

БУ ЙИЛ болаларни соғломлаштириш ёзги лагерларини мавсумга тайёрлаш ҳар қачонгидан ҳам қийин бўлаяпти. Аввало бунинг учун маблағ ажратиш масаласи оғирлашди, маблағ бўлса зарур буюм ва материалларни топиш муаммога айланди. Бу қийинчиликлар ҳамма ерда ҳам бор ва уни тан олиш керак. Лекин, айрим вазирликлар, корхоналар, ташкилотлар раҳбарлари маблағ етишмаслиги баҳонаси билан болаларни соғломлаштириш ёзги лагерларини бу мавсумда очишни истамаяптилар, шу мақсадда турли баҳоналарни рўкач қилмоқдалар.

Масалан, Хўжакент йўллардан фойдаланиш бошқармасининг Оқтошда «Дорожник» болаларни соғломлаштириш лагери бор. Мазкур оромгоҳда 20 гектарга яқин боғ-роғ бўлиб, барча қулайликлар мавжуд. Ҳар йили бу ерда 600—800 ўғил-қиз ёзнинг иссиқ кунларида мазза қилиб ҳордиқ чиқарар эди. Бу йилги мавсумда лагерь очилмай қолаяпти. Сабабини сўрасангиз ўрнига «Она ва бола» санаторийси бўлади, дейишмоқда. Албатта, бу яхши ният. Ўтган йилдан бери шу гап, лекин бирон-бир иш қилинаётгани йўқ. Вилоят касаба уюшмалари кенгаши санаторий қурилгунга қадар, жуда бўлмаса бу мавсумда соғломлаштириш лагеридан фойдаланиб туриш таклифи билан чиқди. Лекин Ўзбекистон автомобиль йўллари вазирлигидаги мутасадди ўртоқлар қатъий қаршилик кўрсатмоқдалар.

Биз ёзги мавсумда болаларни соғломлаштириш масаласи бўйича Чиноз районидаги аҳвол билан танишдик. Районда «Космос», Шариев номли ва «Чайка» соғломлаштириш лагерлари мавжуд бўлиб, унинг биронтаси мавсумга тайёр эмас. Раҳбарлар иккитасини беркитиб, фақат Чиноз наслчилик давлат хўжалиги техникумига қарашли «Чайка» оромгоҳини очиш ҳақида режалари борлигини айтишди. Уни бориб кўрдик. Оромгоҳни очиш учун тайёргарлик сезилмайди. Ўтган мавсумдан кейин бирон иш қилинмаган.

— Лагерни очишга пулимиз йўқ, — дейди наслчилик давлат хўжалиги техникуми Касаба уюшмаси қўмитасининг раиси Ҳасан Аҳмедов, — агар бошқа хўжаликлар молиявий ёрдам беришса ишга тушириш мумкин. Бизнинг оромгоҳда ҳар йили райондаги бошқа хўжалик ва ташкилотларда ишловчиларнинг фарзандлари ҳам дам олишади.

Районда бундан бошқа соғломлаштириш лагери очилмас экан, шу ҳудуддаги барча корхона, ташкилотлардан маблағ йиғиб, биттагина лагерни мавсумга тайёрлаш мумкин эди-ку.

Бу ҳақда район Ҳокимининг ўринбосари Тошпўлат Эргашевга мурожаат этдик.

— Ҳал қилса бўлади,— деди у саволимизга жавобан, — хўжаликлар раҳбарларига айтамиз, бош тортмайдилар. Лозим ускуналарни келтирамиз, зарур таъмирлаш ишларини бажарамиз. Лагерни, албатта, мавсумга тайёрлаймиз.

Оромгоҳни очилиши ҳақидаги дадил гаплар бизни қувонтирди. Лекин, қилса бўлар экан-ку, нега энди мавсум бошланишига саноқли кунлар қолгунича бирор тайёргарлик кўрилмади? Шуниси бизни ажаблантиради.

Янгийўл шаҳрида иккита лагерь бўлиб, унинг бири Янгийўл ёғ-мой комбинатига қарашли «Пишчевик» оромгоҳи эди. Биз борган куни мазкур жойда мавсумга тайёргарликни сездик.

— Лагерь 250 ўринли бўлиб, унда Янгийўл шаҳар ва районлари корхона, хўжалик, муассасаларида ишловчи ота-оналарнинг фарзандлари дам олишади, — деди биз билан суҳбатда ёғ-мой комбинатининг директори Маҳамаджон Худоёров, — бизнинг корхонада ишловчиларнинг ҳар навбатда 20 нафардан боласи ҳордиқ чиқаради. Илгари ҳеч кимдан маблағ сўрамаганмиз. Иқтисодий аҳвол оғирлашиб қолганлиги сабабли ўзимизнинг кучимиз етмаяпти. Агар ҳокимият бош бўлиб, ҳар бир сменага болалар тўла келишса биз очиш ҳаракатини қиламиз.

Биз бу мазмундаги гапларни бошқа районларда ҳам эшитдик. Очиғини айтганда, айрим шаҳар ва районлар ҳокимиятлари болаларни ёзги соғломлаштириш лагерлари масаласи билан етарли шуғулланмаётирлар. Айрим район ва шаҳарларда бир нечтадан лагерлар бўлиб, биронтасининг ҳам очилмай қолиши хавфи бор. Агар ҳокимият бош бўлса, шаҳар ва райондаги барча ресурсларни жамлаб, жилла қурмаганда бир лагерни ишга тушириш мумкин-ку? Бу фикрлар, айниқса, Чиноз, Паркент, Қибрай районлари, Янгийўл шаҳрига тегишлидир.

Вилоят давлат банкига қарашли «Умид» болаларни соғломлаштириш оромгоҳида кўп марта бўлганмиз. Ҳар навбатда 240 ўғил-қиз ҳордиқ чиқаришга мўлжалланган. Оромгоҳ кейинги йилларда қайта қурилди. Шундоққина тоғ этагида.... Болаларни соғломлаштириш лагери худди рисоладагидек. Лекин, вилоят давлат банки маблағ йўқ, деб мавсумга тайёргарлик кўрмади. Вилоят ҳокимияти ва вилоят касаба уюшмалари кенгашининг саъй-ҳаракатларидан сўнггина маблағ билан таъминлашни республика давлат банки ўз зиммасига олди. Бироқ қаерда болаларни соғломлаштиришга эътибор қилинса, ўша ерларда иш жойидан силжияпти, имкониятлар қидирилмоқда.

Оқтош ҳудудидаги «Феруза» оромгоҳига борганимизда тугалланмаган таъмирлаш ишларини кўриб, аввалига бироз ранжидик. Лекин, масаланинг моҳиятига етгач, кўнглимиз кўтарилди. Бу маскан собиқ «Ташоблагрострой» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли экан. У бирлашма тугатилгач, қишлоқ қурилишида янги ташкил топган 1-трестга ўтказилипти. Ана шу ташкилий ишлар туфайли таъмирлаш юмушлари кечиккан экан.

— Лагерь ихтиёримизга ўтиши билан тез ҳаракат бошладик, — дейди 1-трест бошқарувчисининг ўринбосари Тоҳир Зуфаров, — оромгоҳ май ойининг охирига болаларни қабул қилишга тўла шай бўлади.

Чорвоқнинг юқори қисмига жойлашган «Бригантина» болаларни соғломлаштириш оромгоҳи Ўртачирчиқ ГЭСлари тизмаси бошқармасига қарашлидир. Биз оромгоҳга бўлган эътиборни кўриб ниҳоятда қувондик, ўғил-қизларни мароқли дам олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилганининг гувоҳи бўлар эканмиз, лагерь бошлиғи Ғилмон Икромовдан тажрибаларини ўртоқлашишни сўрадик.

— Ҳаммаси оддий, — дейди у, — мавсум тугагач, кейинги йилга тайёргарликни бошлаб юборамиз. Режа-топшириқ тузиб, ГЭСлар тизмаси бошқармасига мурожаат этамиз. Ҳисоб-китоб қиламиз, уни тасдиқлашади ва лагерни вақтида мавсумга шайлаб қўямиз.

Ғилмон Икромов масъулиятни яхши ҳис этадиган лагерь бошлиқларидан. Бу ерда ҳамма нарса ҳисобли, тежамли. Ўзига ҳам, ходимларга нисбатан ҳам талабчан. Шу йилнинг ўзида бир неча минг туп дарахт ва гул кўчатлари экилди. Бу йил болаларни соғломлаштириш учун янги физиотерапия аппаратлари олиб келинди. Ҳар бир отрядда телевизор бор. Видеозал, ўйин-автоматлар дам олувчилар ихтиёрида.

— Авлод тарбияси, тақдири ва келажагига ҳаммамиз масъулиятлимиз, — дейди Ўртачирчиқ ГЭСлари тизмасининг бошқарувчиси Тоҳир Муҳаммадаюпов, — шу сабабдан имкониятлар қидириб, ўғил-қизларимизнинг ёзги дам олишини ташкил этишга қўлдан келганча уриняпмиз. Енгил саноат вазирлигига қарашли корхоналар билан келишиб, улардан чиққан қийқимларни олиб келадиган бўлдик. Қизиқувчилар тикув-бичув тўгарагида турли буюмлар тикишади. Яна бошқа тўгараклар ҳам ишлайди. Етарли жиҳоз, ускуналарни сотиб олиб келдик.

Юқорида қайд этганимиздек, аҳвол аввалги йилларга нисбатан анча оғир. Лекин, келажак авлод учун ғамхўрлик қарз ва фарздир. Ўтган йили вилоятимизда 25 минг нафардан кўп ўғил-қиз ёзги соғломлаштириш оромгоҳларида дам олган бўлсалар, бу йил 30 мингга яқин мактаб талабалари ҳордиқ чиқаришлари режалаштирилган.

Вилоят касаба уюшмалари кенгаши нархларнинг ошиши, унинг натижасида корхона, ташкилотларга оғир тушишини ҳисобга олиб, моддий ёрдамни кучайтиришга ҳаракат қилмоқда. 1991 йилда болалар оромгоҳлари учун 5 миллион сўм ажратган бўлса, бу йил 20 миллион сўмдан кўпроқ пул ажратди.

Шуни ҳисобга олиб, вилоят Ҳокимлиги, вилоят касаба уюшмалари кенгаши ўғил-қизларнинг ёзги мавсумда оромгоҳларда дам олишлари ҳамда унинг мазмунли ўтишини ташкил этиш мақсадида турли ташкилий ишларни амалга оширмоқдалар. Лагерь, умуман дам олишга алоқадор ташкилотлар мутасаддилари билан учрашувлар ўтказилди. Лагерлар иши билан боғлиқ солиқлар, турли тўловлар камайтирилди. Шу жумладан, вилоят касаба уюшмалари кенгашининг мурожаатига биноан вилоят Давлат автомобиль назорати лагерлар билан боғлиқ вазифаларни текинга ўташга ваъда берди. Тиббий кўрик ишларида ҳам шундай йўл тутилди. Шунингдек, вилоят Ҳокимияти ва вилоят касаба уюшмалари кенгашининг саъй-ҳаракатлари билан турли хизмат тармоқларининг болаларни соғломлаштириш оромгоҳларини мавсумга очиш юзасидан кўмаклари фаоллаштирилди. Кўпгина корхона ва ташкилотларда ишловчи ота-оналар энди лагерлар очилишидан кўнгиллари тўқ бўлиб, фарзандларини ёзги ҳордиққа жўнатишлари мумкин. Йўлланма ҳақининг бор-йўғи ўн фоизинигина тўлайдилар, холос.

Будир ПЎЛАТОВ,
вилоят касаба уюшмалари кенгаши матбуот марказининг мудири, «Тошкент ҳақиқати» рўзномасининг жамоатчи мухбири,

Назмиддин НАЖМИДДИНОВ,
Ўзбекистон телевидениесининг катта мухбири.

(Мазкур рейд ҳақидаги тафсилотларни шу йил 26 майда соат 19.00 да Ўзбекистон телевидениесининг иккинчи дастури орқали кўришингиз мумкин).

ФАХРИЙЛАР ДАВРАСИДА

Куни кеча вилоят уруш ва меҳнат фахрийлари шаҳар ва район Кенгашлари раисларининг семинар-маслаҳат йиғилиши бўлиб ўтди. Унда йиғилиш қатнашчилари бир қатор масалалар юзасидан фикр ва мулоҳазаларни ўртоқлашдилар. Хусусан, вилоят ҳокимининг муовини Тўлқин Мирёқубов фахрийларга табиий офат туфайли рўй берган воқеалар хусусида сўзлаб берди.

— Ҳозирги кунда вилоятимизда 300 минг гектар ерда деҳқончилик қилинади, — деди у, — Шу жумладан бу йил 122 минг гектар ерга пахта экилган эди. Баҳорнинг ўта серёғин бўлаётганлиги, сел ва жала туфайли 26 минг гектардаги пахта, шунингдек, яна бир неча минг гектар ердаги сабзавот, помидор ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари қайтадан экилди. Айни кунларда уларнинг парвариши олиб борилмоқда. Эндиги асосий вазифа бундан буён ҳам ишловга зўр бериш, йил охирида мўлжалдаги ҳосил етиштирилиши учун барча имкониятлардан фойдаланишдир.

Шу билан бирга Т. Мирёқубов бу муҳим ишда фахрийларнинг бой ҳаётий тажрибалари қўл келишини, улар ёшларга бош бўлиб зарур маслаҳатлар ва йўл-йўриқлар кўрсатиб туришларини илтимос қилди.

Йиғилганлар республика фахрийлар Кенгашининг раиси Расул Ғуломовнинг сўзларини ҳам тингладилар. Бугунги кунда мустақил Ўзбекистонимизнинг қадамлари янада дадил ва мустаҳкам бўлишида, ёшларимизни она-Ватанга садоқат руҳида тарбиялашда фахрийлар амалий ишлари, бой тажрибалари билан яқиндан кўмак бермоқдалар. Республикамиздаги 3 миллионга яқин фахрийлар бошини қовуштириб, уларнинг ҳар бири ҳақида алоҳида ғамхўрлик кўрсатиш учун бундан беш йил илгари республика фахрийлар Кенгаши жамоатчилик асосида иш бошлаган эди.

Албатта, бу ўтган йиллар давомида фахрийлар ҳаётини яхшилаш, уларга барча зарур шарт-шароитларни яратиш борасида бир мунча ишлар амалга оширилди.

— Лекин, — деди Р. Ғуломов, — ҳар қанча ҳурмат-иззатга сазовор ҳар бир фахрий бизнинг эътиборимизда бўлди, — деб мақтана олмаймиз. Сизларга бугун бир қувончли хабарни етказмоқчиман. Республика, вилоят, шаҳар ва район уруш ва меҳнат фахрийлари учун тайинли лавозимлар белгиланди. Бундан буён улар давлат бюджети ҳисобидан фаолият кўрсатадилар.

Йиғилишда иштирок этган вилоят ҳокими муовини Х. Ҳамидов шаҳар ва район фахрийлари Кенгашлари учун хона, телефон, машина ажратиш масалаларини ҳал этишда ёрдам беражагини билдирди.

Шунингдек, семинар-йиғилиш иштирокчилари ўз саломатликларини тиклаш борасида бир неча саволлар билан мурожаат этдилар. Вилоят фахрийлар Кенгаши раисининг жамоатчилик асосидаги муовини К. Рогачев бу масала юзасидан ахборот берди. Хусусан, Чилонзордаги шифохонадан 1991 йилнинг декабрь ойидан бошлаб фахрийлар учун 100 ўрин ажратилди. Бу ерда тиш даволаш, физиотерапия, рентген хоналари уларга хизмат кўрсатмоқда. Бугунги кунгача 300 нафарга яқин қария бу даво масканида ўз саломатликларини тиклади.

Республика фахрийлар кенгаши доимий комиссияси раиси муовини М. Турсунов республика фахрийлар Кенгаши ташкилий услубий доимий комиссиясининг иш тажрибаси ва вилоят доимий комиссияларининг вазифалари ҳақида, вилоят ширкат бирлашмаси раиси С. Воҳидов вилоятдаги фахрий ширкатчилик ишлари ҳақида ахборот бердилар.

З. ЖЎРАЕВА.

• Истибдод қурбонлари

Ватан учун туғилган

АБДУРАУФ ФИТРАТ ҲАЁТИ ВА ИЖОДИГА БИР НАЗАР

Сирожиддин АҲМАД

Учинчи қисм «Темур олдида» деб аталади. Буни буюк жаҳонгир бобомиз Амир Темур олдида ўзлигини таний бошлаган миллат боласининг тавба-тазарруси, истиғфори десак муболаға бўлмайди. Зеро, улуғ бобомиз сағанасини зиёрат этувчи «Қоронғулар ичра ёғдусиз қолган ўзбек кўзлари учун тупроғингдан сурма олгали келдим», — дейди. Сурма эса хира тортган кўзларнинг равшан бўлиши учун қўйилади. Бинобарин Темур сағанасини зиёрат қилгувчи нафақат кўзи, ҳатто онгини тиниқлаштириб олади, басират ҳосил қилади. Демак, дилида янги бир эзгу туйғу пайдо қилиб покланади, тоза руҳ олади. Зиёратчи йигит Ватани Туронни душманларга топширгани учун кечирим сўрайди, «Туроннинг эски шараф ва улуғлигини» қайтаришга онт ичади.

«Юрт қайғуси»нинг ҳар уч қисмида туркларга хос ахлоқ — миллатпарварлик ниҳоятда кучли. Аммо дунёдаги боши қовушмайдиган барча туркий элат, уруғ, аймоқ, халқларни бирлаштириш — пантуркизмдан асар ҳам йўқ.

Фитратнинг ватанчилик туйғусининг қайнаб кўринишида турк адабиёти, хусусан, Номиқ Камол, Абдулҳақ Ҳомид, Тавфиқ Фикрат, Зиё Кўкалп ижодиётининг таъсири буюклигини эслатиб ўтиш жоиздир. Биргина мисол билан чекланаман: «Зайнаб: — Ухласам — рўёмда сен, уйғонсам — хаёлимда сен, одамлар ичинда бўлсам — кўнглимда сен!» (Номиқ Камол, «Ватан ёҳуд Силестра»).

«Йигит: — Ётсам тушимда, уйғонсам ёнимда, кўз юмсам миямда, кўз очсам қаршимда мунгли бир хаёл турадир!» («Юрт қайғуси», «Ҳуррият», 1917 йил, 18 август).

Кези келганда бир тахминни айтиб ўтмоқчимиз. Маълумки, Фитратнинг бир пардалик «Темур сағанаси» драмаси бўлган (асар ҳали ҳам топилгани йўқ). Бу пьеса 1919 йил 4 сентябрда атоқли санъаткор Маннон Уйғур томонидан Тошкент шаҳридаги «Роҳат боғча» деб аталувчи сайилгоҳ саҳнасида саҳналаштирилган. Шу спектаклга мунаққид Ғози Юнус томонидан ёзилган хабарда «Бу пьесада атоқли бобомиз Амир Темурнинг сағанаси тасвир этиладир. Амир Темур ролида Уйғур афанди қабр ёрилғонда қабрдан чиқғондоғи ҳаракатларни ғоят усталиқ бирла адо этди. Юрт, Ватанин суюгучи йигит ролини ўйновчи Ўктам афандининг йиғлағон вақтда кулу чеҳраси бирла кўринуви келишмади» деган сўзларига қараганда «Юрт қайғуси» сочмаси драманинг асосини ташкил этади. Драматург чол тимсолини ҳам олиб кирган. Тахминимизча, «Юрт қайғуси» — «Темур сағанаси»нинг сочма шаклидир. Яна ҳақиқатни изланишлар кўрсатади.

Сочманинг тўртинчи қисми Бухорога Фрунзе каллакесарлари бостириб киргандан бир ой ўтгач босилди. Қизиғи шундаки, сочманинг остига «Тенгиз» имзоси қўйилган. Биз шу имзога қараб, муаллиф Саид Аҳрорий бўлса керак деб ўйладик. Аммо аввалгилар билан қиёслаганда мавзу, дард, сиёсий қараш, бадиият, маҳорат, ҳатто баъзи иборалар («Арслон», «Мустабид», «Она», «Ўғил») ва услуб бир хил бўлиб чиқди.

Фитрат бунисини «Она билан ўғил» (остсарлавҳа) деб атаган. Ўғил кўз ёшлари тинмай оқаётган Онага «Бугун саодатга эришдик, яна қайғурасанми?» деб савол беради. Боланинг кўнглида ватанида (Бухорода — С. А.) инқилоб бўлди, мустабид хон ағдарилди-ку, демоқчи. Аммо адибнинг сиёсий идорасидан хориж ҳолда ҳақиқий ҳаёт Она тилидан янграйди: «Гўзал-гўзал масжидлар кул бўлди. Золимга қарши отилган тўплар маним том, юрагимни тешди», дейди ва мингларча фарзандларининг қони ноҳақ тўкилгани, қанча оналар боласиз, неча ўғлонлар онасиз қолганини айтади. Ўғил бутун уруш тўхтагани, Ватан озод бўлгани, она бемалол яшайверишини уқтиради. Она ҳам фарзандларини шу кунлар учун етиштирганини сўзлайди.

«Юрт қайғуси» оддий сочма-наср эмас. Бу мансур шеърдир. Бу жанр мусиқага хос бўлиб, Фитрат замондошлари орасида фақат Чўлпон билан Ҳамзагина бундан фойдаланишган. Аммо Фитратнинг мансур шеъри ўта сиёсий, ўта мунгли, жуда баланд, халқчил асардир. Биргина мисол: «ЮРТИМ, ТУРОНИМ, СЕНДАН АЙРИЛМОҚ — МЕНИНГ ЎЛИМИМ. СЕНИНГ УЧУН ЎЛМОҚ — МЕНИНГ ТИРИКЛИГИМДИР!»

Ҳаёт—саҳна, саҳна—ҳаёт

АБДУРАУФ Фитратнинг маърифат ва зулм, озодлик ва мустамлакачилик, пойдевори золимлик бўлган подшоҳлик биносининг тез ағдарилиши, инсон ҳаёти доимо чўпга илиниб қолган парнинг шабадада титраб туришидек омонат эканлиги, одамизод доимо ўзи кашф қилган ихтиролар — сиёсий найранглар, нафс қурбони бўлиши ҳақидаги фикрлари саҳна асарларида барқ уриб туради.

Фитратнинг дастлабки асари — «Бегижон» (1916) беш пардали драма бўлиб, унда ўзбек деҳқонларининг хонга қарши қўзғолони ҳақида ҳикоя қилинади. Афсуски, пьеса йўқолган. Аммо у 1917—1920 йилларда Туркистондаги кўпгина театрларда саҳналаштирилган. Шунингдек, адибнинг «Мавлуди шариф» (1916), «Абумуслим» (1916), «Темур сағанаси» (1917), «Ўғизхон» (1917), «Қон» (1916), «Восеъ қўзғолони», «Тўлқин» (1934) опера либреттоси ҳали топилганича йўқ.

Фитрат 1919—1920 йилларда Ҳиндистондаги миллий-озодлик ҳаракатига бағишлаб «Чин севиш», «Ҳинд ихтилолчилари» драмаларини ёзади. Ҳар икки асарнинг ижтимоий-сиёсий йўналиши бир нуқтада кесишади. Мустамлакачилик, бир халқ иккинчи халқни эзиши барқарор эмас. Ҳурлик, истиқлолга интилувчи халқ доимо ўз эрки учун курашади, охир-оқибатда мақсудига эришади.

Чинакам ватанпарвар доимо юрт қайғуси билан яшайди, унинг учун ишқ — Ватан, ҳақиқий она — Ватандир. «Чин севиш» драмасининг асосий хулосаси (концепцияси) шундай.

Ҳар икки асар яратилишига драманависнинг Шарқ сиёсати билан узоқ вақт шуғуллангани, XX аср табиий офати бўлган коммунистик мафкура либосини кийган Русия империализмининг ўзидан кучлироқ ва ақллироқ бўлган Англия империализмига қарши олиб борган кенг кўламли сиёсий тажовузининг, мафкуравий ҳужумининг таъсири эди.

1919 йилда В. Ульянов (Ленин) раҳбарлигида Шарқ мамлакатлари коммунистик ҳаракатлари вакилларининг конференцияси бўлиб ўтади. 1920 йил сентябрда эса Бокуда Шарқ мамлакатлари халқларининг 1902 нафар вакили қатнашган қурултойи чақирилади. Белла Кунь (Мадьяр), Жон Рид (Америка), Расин (Франция), Зиновьев (раис, Русия), Г. Оржоникидзе ва бошқалар раҳбарлигида, иштирокида ўтган бу қурултой ўз вазифасини тўла бажара олмайди. ВКП(б) найранги оқибатида қурултой чала ишлайди ва бир томонлама фикрга келади. Қурултойнинг «ютуғи» инглиз империализмини умумжаҳон меҳнаткашларининг душмани деб эълон қилди. Мустамлакачи мамлакатларнинг ишчилари ўз хўжайинларига, уларнинг маҳаллий халқларга қилаётган зулмларига индамай турганликлари учун қораланади. (Ҳолбуки, рус ишчилари, деҳқонлари, коммунистларининг ўзлари ҳам шовинизмни авжга чиқариб, туркистонлик халқларга кўнгилларига сиққанча ситам-жабр ўтказмоқда эдилар. Бу ҳақда гапиришга борган миллат вакилларини гапиртиришга имкон бермадилар). Хуллас, инглизларнинг ашаддий душманлиги таъкидланади. Бу ғарби-жанубдан Оқ денгизгача, жанубдан Ҳинд уммонигача чиқишни истаган коммунист-неоимпериалистлар (буни чор Русияси ҳам орзу қилган эди, Зиновьев, Радек нутқига қаранг)нинг умумжаҳон инқилоби деган васвасали ниятларини амалга ошириш учун қўл келган эди. Шу боис Ленин ўзининг ҳамфикрларига мамлакатингизни инглизлардан озод этиш учун буржуа синфингизга таянинг деб маслаҳат берган эди.

Фитратнинг ҳар икки асари шу воқеалар турткисида ёзилган. Бироқ шуниси эътиборга моликки, адиб инглиз ва ўрисларнинг найрангини пайқай олган ва бунга ўз муносабатини билдирган. Бу «Чин севиш»даги Каримбахшнинг сўзларида аниқ кўринади. Кези келганда очиқ айтиш керакки, социалистик реализм милтиғини олган тадқиқотчилар (миллатчиликни шовинизм туғдиришини билган ҳолда) замонасозлик қилиб Каримбахш тилидан айтилган сўзлар учун Фитратни миллатчиликда айблаган эдилар. Ҳолбуки, бу адибнинг қараши бўлмай, сипоҳийларнинг, яъни ватандошларининг тўпга боғланиб ваҳшиёна ўлдирилганини ўз кўзи билан кўрган ҳар бир ҳиндининг оғзидан чиқиши мумкин бўлган сўздир. Илмий тилда тимсол кимсалигидир (образ индивидуаллиги).

Мустамлакачиликнинг ҳар қандай кўринишига, зулмнинг ҳар қандай шаклларига нафрат билан қараган адиб ўз фикрини файласуф шоир Нуриддин ва оқила маҳбуба Зулайҳо ишқида баён қилади.

Зулайҳо — ишқ, Ватан, фидокорона кураш учун мақсад. Нуриддин эса миллат виждони: она-Ватанини ёвуз душмандан халос қилиш учун қатъий курашга бел боғлаган мард ўғлон, чин ошиқ.

Фитрат «Чин севиш»да Зулайҳо, Нуриддин, Каримбахш, Сарвархон, Аҳмадхон тимсоллари орқали Ҳиндистонда миллий-озодлик учун кураш сиёсий, маърифий уйғониш тараққий топаётганини, аммо ҳинд диёри тўла озод бўлиши учун Раҳматиллахон, Аюбхон, Шерхон сингари миллат хоинларидан қутулиш зарурлигини — янги ҳаёт учун саваш майдонидаги улкан халқнинг бир ёқадан бош чиқарган миллат сифатида шаклланиш жараёнини кўрсата олди. Гарчи номлари зикр этилган курашчилар шаҳид бўлсалар-да, аммо ғалаба қиладилар. Чунки хоинлар ҳам мурод-мақсадларига етолмайдилар.

Драма қаҳрамонлари маънавий муваффақият билан чеклансалар, ушбу асарнинг мантиқий давоми бўлган «Ҳинд ихтилолчилари»да илк сиёсий ғалаба қўлга киритилади. Ҳар икки асарда миллат курашчиларининг шаклланиши босқичма-босқич кўрсатилади.

Ихтилолчилар — Раҳимбахш, Дилнавоз, Лолаҳардиёл, Бадринат, Маҳмудхон учун «Чин севиш» қаҳрамонларидек Ватан озодлиги асосий мақсад. Кўчирмаларга мурожаат қилайлик: «Нуриддин: — (Зулайҳога қараб) Сенинг учун гўзал Ҳиндистонимизни тозарайин. Малъун инглизларнинг қонли оёқларини бу учмоқ боғчасидан чиқарайин» («Чин севиш»). Раҳимбахш: (Дилнавозга қарата) — Сен ҳам юрт, улусимнинг яхшилик, ортиқлик ҳам фазилатларининг бири, биринчиси сен эрурсан. Уларни севганим — сени севганимдир.

...Инглизларнинг энг яхши тарбияси — уларни Ҳиндистондан қувмоқдир» («Ҳинд ихтилолчилари»).

Раҳимбахш бош бўлган ихтилолчилар Гангар тоғида инглиз босқинчиларига дастлабки зарбани берадилар. Бу ғайритабиий инқилобий бир шароитда яшаётган ўзбек томошабини учун ҳақиқатни англашда бир турткн эди...

Фитрат ҳар икки қаҳрамони — Нуриддин ва Раҳимбахш тимсолида улуғ шоир Муҳаммад Иқбол ҳаётидан лавҳа олганга ўхшайди. Бунга «Ҳинд ихтилолчилари»да Иқбол номининг тилга олиниши ва унинг бир шеърининг келтирилганлиги асос бўла олади.

Иккала пьесада ажойиб тимсоллар, сувратлар, кимсалар, сажиялар, гўзал ва дардли ҳолатлар, турли ижтимоий-фалсафий қарашлар бор. Адиб инсон ва жамият, инсон ва ватан, соф ва кирли туйғулар, юксак ахлоқ, мамлакат ва жамиятни жаҳолат ва ҳалокатдан қутқариш масаласини ўртага қўяди ва уни ўз оламфаҳмича ҳал этади.

Мутафаккир Фитрат қадимги турк ахлоқи талабларидан келиб чиққан ҳолда Ватанни севиш, муҳофаза қилиш, юрт қайғуси билан яшаш фикрини ижтимоий-сиёсий ва маданий-маърифий жиҳатдан жамият олдидаги энг биринчи масала деб билади. Ва бу масалани умум инсоний қадриятлар даражасига кўтаради. Бу ҳаёт ҳар бир ўзини таниган киши учун турмуш тарзининг ажралмас бир қисми бўлишлигини уқтиради. Бундан унинг буюк шоир ва олим Зиё Кўкалпнинг «Эски юнонлар-эстетикада, яҳудийлар билан араблар — динда, французлар — адабиётда, англо-саксонлар — иқтисодда, олмонлар — мусиқа ва фалсафада, турклар — ахлоқда биринчиликка эришганлар. ...Эски туркларда ватаний ахлоқ ниҳоятда бақувват эди. Ҳеч бир турк ўз эли, яъни миллати учун ҳаёти ва энг севган нарсаларини фидо қилишдан чекинмас эди», деган фикрлари билан танишга ўхшайди. Чунки адибнинг деярли барча асарлари томирида шу қон оқади. Нуриддин, Зулайҳо, Раҳимбахш, Дилнавоз, Каримбахш, Даринат, Сарвархон каби зиёлилар ва бошқалар шу севгининг, шу ахлоқнинг фидойиларидир.

«Чин севиш»даги Каримбахш ҳам ватанпараст, оқ-қорани таниган кишидир. У Европа фанига, техникасига, тараққиётига тан беради. Аммо Европанинг босқинчилик сиёсатига ахлоқсизлик деб қарайди. Шу боис ихтилолчилар қаторига қўшилади. Бу ёши бир жойга бориб қолган кишининг басират кўзининг очилиши, жўнроқ қилиб айтганда, ақл кўзидан ширанинг олиниши, яъни янги ижтимоий ҳаётини бошлаши ноёб ҳодисадир.

У шуниси билан ноёбки, бутун умрининг катта бир қисмини босқинчилар мафкурасига тан бериб, хизмат қилиб яшаган. Ўз халқининг қадр-қимматини яхши англаб етмаган. Бироқ содир бўлаётган сиёсий воқеалар, ҳаракатлар унга ўзлигини танишга имкон беради. У шу имкониятни қўлдан бой бермайди. Яъни ўз дунёқарашини ёши бир жойга борганда ўзгартира олишга ўзида куч-қудрат топади. Гўё аввал йўл қўйган хатоларини ювгандек ёш инқилобчи дўстлари билан биргаликда жиҳодга чиқади, қонини тўкади.

Фитрат бу тимсолни бизнинг авлодга намуна учун яратганга ўхшайди. Чунки коммунистик ахлоқ, нафс билан заҳарланиб катта бўлган ва ёши 40-50 ларга бориб қолган, ҳатто ундан ошган кишиларда Ватан туйғуси уёқда турсин, ўз қардошларини таҳлил қилиш йўқ. Баъзилар ҳали ҳам ўз Ватанларини меҳмонлар билан баҳам кўрмоқдалар.

Санъаткор ёшлар орасидаги ишқни ҳам гўзал таърифлайди. У инсоний пок севгини, Шарққа хос, ўзбекка хос муҳаббатни юксак қўяди, қадрлайди. Буни Нуриддиннинг тилидан тотли таҳлил қилади: «Оврупода ҳайвонликдан бошқа нарса йўқдир. Овруполикларда руҳ йўқдир. Булар руҳоний лаззатдан бир нарса англамайдилар. Чин севиш ва ҳақиқий ишқнинг туб ери Шарқдир. Мажнунлар, Фарҳодлар каби ишқ пайғамбарлари Шарқда етишдилар, бу кун Оврупонинг ишқ отини олган ҳоллар ҳайвонлик ҳавасларидан бошқа нарса эмасдир».

Кўриниб турибдики, адиб ҳирсий ишқни қоралаб, хотин-қизларга соф муҳаббатли бўлишни, ишқи илоҳийни тарғиб қилмоқда. Бу билан фақат инсоннинг (жинсидан қатъий назар) қадр-қимматини юксак қўймоқда, холос. Бунда ҳеч қандай миллатчилик, жиноят йўқ. Ҳозирги давр атамаси билан айтганда, инсон экологиясини биринчи ўринга қўймоқда.

Фитрат маданиятдан, ахборотдан, жаҳондан айрилган, қалпоқнинг остида яшаган халқни; жамиятни тараққий эттириш учун аёлларнинг тарбияси, зеҳнининг ўткирлиги, иффатлилиги муҳим эканини таъкидлайди. Шу боис Дилнавоз ва Зулайҳони зийрак, шоира табиат, иффатлик, ўз номуси, юрти учун қайғурадиган, Ватан учун жонини ҳам аямайдиган қизлар сифатида тасвирлайди. Зулайҳо ва Дилнавоз ҳинд қизлари бўлишига қарамай ўзбек қизларидек ориятли ва андишалидир.

Адиб аёлларнинг тарбиясига жиддий аҳамият беради, уларнинг жамиятдаги мақомини юксак санайди. Шу боис «Хотинлар қамалсалар тарбиясиз қолалар. ТАРБИЯСИЗ ХОТИНЛАР УЛУСНИНГ ЎЛИМИ УЧУН ЙЎЛ ОЧАРЛАР», — дейди Раҳимбахш тилидан («Ҳинд ихтилолчилари»). Бу айни ҳозирги авлодга қаратилган сўз ва огоҳлантиришдир.

Ишга кеч қолгани учун, планни бажармагани учун, ҳукмрон доираларни тўйдираман деб камомадга учрагани учун, катталарнинг ҳирсини қондирмагани учун айбланиб ишдан ҳайдалганлар, қамалганлар аёллар орасида озми?! Демак, зиёли, маърифатли аёл тарбиясини кўрмаган фарзанд ахлоқсиз бўлади, юртини севмайди, бошига келаётган балони сезмайди, каллаварам бўлиб қолади, ҳаётда ўз ўрнини топа олмайди.

Соҳилни дарё, одамни одам бузади, дейди халқимиз. Одамларни, жамиятни хонавайрон қиладиган кимсалар қиёфаси ҳар икки асарда баркамол кўрсатилган. Ўз нафси учун жаҳонни ўрташга тайёр кимсалардан бири Раҳматиллахондир. У Англияда таҳсил олган, пули ҳам кўп. Мақсадига эришиш учун ватанпарварларни инглиз пўлисасига сотади, рақибини йўқотиш учун қотил ёллайди, оқибатда у ўз раҳнамоларининг тиғи-парронига учрайди.

Фотима хоним (Зулайҳонинг онаси) ҳам пулни ниҳоятда яхши кўради. Пул учун кўзининг оқу қораси — Зулайҳони Раҳматиллахонга — бир хотинбозга беришга тайёр. Эри Каримбахшнинг тадбирларига, қаршилигига қўшилмайди. Шу чизгиларнинг ўзиёқ унинг кимлигини кўрсатиб турибди. Ортиқча тавсифга, шарҳга ҳожат йўқ.

Фитрат мазкур асарда жаҳон адабиётида учрайдиган хоин ва каллакесарлар даражасидаги сувратлардан қолишмайдиган Шерхонни яратган. Манфаатпарастлик, тубан ахлоқ кишини жиноятга етаклаши Шерхон тимсолида кучли кўрсатилган. Шерхон ўта қўрқоқ, нафс ва пул балосига учраган. Пул учун ватандошлари шаънига туҳмат ёғдириб, пўлисага сотади, уларга ўқ узади, қамоқхонада Нуриддинни тинчгина заҳарлаб ўлдирмоқчи бўлади, аммо унинг довдирашидан қўрқиб кетади. Нуриддиннинг уйқуга киришини пойлайди. Кейин сув идишга оғу солади. Аммо юрагидан қўрқув кетмайди, юришлари таҳликали, буни зиндонбон ҳам сезади...

«Ҳинд ихтилолчилари»да ҳам кўркам тимсоллар кўп. Буни ўз вақтида адиб Вадуд Маҳмуд ҳам таъкидлаган эди: «Асарда тасвирлар, ҳаяжонлар анча тузук ва мукаммал. Айниқса, Раҳимбахш ва Дилнавознинг сўзлари жуда таъсирлидир».

Фитрат мазкур асарда аввалгисига қўшимча тарзда мулла сувратини олиб кирди. Ҳиндистонда диний, дунёвий маълумоти, мазҳабидан қатъий назар барча бирлашиб, ёвга қарши курашиб турган бир пайтда уламо кишининг ўз халқига қарши бориши ғайриахлоқий ҳол бўлса-да, кони ҳақиқатдир. Бизнинг фикримизча, бунга 1918-1919 йилларда уламоларнинг большавойлар билан тил топишиб кетиши, Бухородаги тор фикрлик кишиларнинг жадидларга қарши кураши, қолаверса, Ҳиндистоннинг иккига айрилишига сабабчи мусулмон зиёлиларининг фаолияти манба бўлган. Мавлоно Нуъмоннинг инглизларга сотилиши бунга далилдир. Ватанпарвар Абдусуббуҳ унга қарама-қарши тарзда яратилгандир. Абдусуббуҳ, Нуъмон, Бадринат, Раҳимбахшхон, Дийнанат саҳнасида бу очиқ кўринади. Абдусуббуҳ Нуъмоннинг «Шариатда мусулмон билан ҳиндунинг бирлашмаги тузуг эмас, қатағондир», деган сўзига қарши «Сиз муллалар туташ шундай қиласиз. Ҳиндустонни йилларча эл-аймоқ жанжаллари билан тўлдирдингиз. Улусни етмиш тўрт бўлак қилдингиз», деб таъна қилади.

Ҳиндистон каби Ўрта Осиё халқларини асоратга, қулликка тушиб, бор бойликларининг таланишига маърифатсиз подшоҳлар билан бирга имони суст уламолар, нафс бандалари бўлган вазиру вузаролар, амиру умаролар сабабчидирлар. Шу боис адиб исломни, айниқса, ҳадис илмини яхши билгани учун зиёлиларнинг кўзини очиш мақсадида мавлоно Нуъмон тимсолини киритган. Чунки бу кимса фаолияти «Уламолар Аллоҳ таолонинг халқ орасидаги аминларидир», деган ҳадисга зиддир. Мазкур ҳадиси шарифга буюк олим Ризоиддин бин Фахриддин ўғли томонидан берилган каттагина шарҳнинг сўнгги қисмини келтириш билан чекланамиз. «Бир олим ўзидаги илм ва фазилат сабабли димоғи шишиб, бошқаларни ўзидан паст санаса, улардан ўзини ҳурмат қилишни, таъзим этишни кутуб турса, қўпол муомала ва аччиқ сўзлари бўлиб, «Қадримни, даражамни билмайсизлар, сизларга тўғри йўл кўрсатганим, ўқитганим учун мукофот бермайсизлар» каби фикрларни туйса, яхши муомала кўрмагани учун миллатидан ва халқидан хафа бўлса ва улардан қочиб, шодлик ва қайғуларида хабарсиз ётса, у киши Аллоҳ таолонинг амини (яъни халқнинг ишонган кишиси) у ёқда турсин, ҳатто ўз вазифасини ўтай олмаган ва «Олим» бирла «Амин» номларига номуносиб, қусурли ва мискин ҳамда хоиндир». Фитрат мавлоно Нуъмон тимсолида зиёлиларни шу «сифатлар»дан қутқаради. Умуман бу саҳна зиёлиларнинг қиёфасини тўла-тўкис очгани билан эътиборга молик. Вадуд Маҳмуд ҳам ушбу саҳнага юксак баҳо берган эди.

«Чин севиш» ва «Ҳинд ихтилолчилари» 20-йиллар матбуотида инқилобий ва гўзал тасвирли романтик асарлар деб баҳоланди. Негаки, юртимизда инқилобий жараён қайнаб турган, ёлғон коммунистик жамият романтикасига учган кишилар ўнг-сўлига қарамай дуч келган жойда билганча тер ва қон тўкаётган кишиларнинг ғайрати ерни ёриб чиқаётган бир даврда яратилган асарлар эди. Бу асарлар Туркистон заминидан хорижга, жумладан, Ҳиндистонга ҳам бориб етган экан. Шоирнинг адиба синглиси Маҳбуба Раҳим қизининг хотирасига қараганда, Жавоҳарлаъл Неру жаноблари бу асарлар ҳақида юксак фикр билдирган экан.

Иккала драма ҳам 1920 йилда ёзилган. Биринчиси «Турон» труппасида режиссёр Маннон Уйғур томонидан ўша йил 20 ноябрда саҳналаштирилган. Нуриддинни Маннон Уйғурнинг ўзи, Зулайҳони Маъсума Қориева, Каримбахшни Қаюм Рамазон, Аюбхонни Олим Қосимов ижро этганлар. Шу спектаклга тақриз ёзган Чўлпон асарга «...улуғ ва улуғлиги қадар юксак ва гўзал бир томоша» (пьеса) дейди. Мунаққиднинг сўзларига қараганда, режиссёр асарни инқилобий-романтик кўтаринкилик билан талқин қилиб, ҳиссий саҳналар билан томошабинлар қалбини ҳибс этган. «Бу ўзбек саҳнасининг зўр енгиши...» бўлган. Актёрлар ҳам ўз қаҳрамонларини чин инқилобчи, файласуф шоир (М. Уйғур), ҳақиқий ўқимишли қиз, чин маҳбуба (М. Қориева), ёвуз душман, хоин (Б. Қориев), «юқори фикрли», «муҳтарам ота» (Қ. Рамазон) сифатида талқин этганлар.

«Ҳинд ихтилолчилари» 1923 йилда Берлинда босилган бўлса-да, 20-йилда ёзилган. Бундай дейишга Чўлпоннинг: «Шунингдек, зўр нарсалар яна ёзилиб туралар шекилли, «Чин севиш»нинг ёзувчиси унинг давоми дейилса бўлатурғон «Ҳинд ихтилолини» ёзиб битирган», деган сўзлари далил бўла олади.

Иқтисодий қийинчилик ва Маннон Уйғурнинг Москвага кетиши билан парокандаликка учраган давлат труппасининг мушаҳҳислари Тошкентдаги Марказий ишчилар клуби қошида театр тўгараги ташкил қиладилар. Ушбу театр тўгараги аъзолари 1924 йил 6 майда ҳайитнинг биринчи куни Фитратнинг «Ҳинд ихтилолчилари»ни саҳналаштирадилар. Тахминимизча, асарни Босит Қориев ва Маъсума Қориева ҳамкорликда тайёрлашган.

Раҳимбахшни Босит Қориев, Дилнавозни Маъсума Қориева, Лолаҳардиёлни Сайфи Қори Олимов, Ўкунарни Фатхулла Умаров, Мавлоно Нуъмонни Музаффар Муҳамедов, Марлингни Аброр Ҳидоятов, яна бир тимсолни Ўтаб котиб Расулов (персонажнинг номини аниқлаб бўлмади) ижро этган. Мазкур спектаклга тақриз ёзган Ғози Юнуснинг фикрига қараганда, режиссёр ва номлари зикр этилган мушаҳҳислар ўз вазифаларини яхши ўтаганлар. Ватанпарварлик ғояси бўртиб кўринган. Лекин режиссура ва гримда, саҳна зийнатида камчиликлар бўлган. «Бу касал, албатта, бизнинг Ҳиндистон ва Ҳиндлиларни яхши танимоғимиздан келиб чиқадир, — дейди Ғози Юнус. — Шояд яна бир ўйналгонда бу камчилик ҳар томондан текширилиб тўлгизилур».

Юқоридаги мулоҳазаларга суяниб дадил айтиш мумкинки, Абдурауф Фитрат ўзбек театр санъатининг буюк сиймосидир. У 20-йиллар ўзбек драматургиясини, театр санъатини, адабиётини, адабиётшунослигини умумжаҳон адабиёти ва санъати даражасига кўтарган истеъдодли адиб, бадиий ижоди ҳар жиҳатдан кенг ўрганилиши ва тарғибот қилинишига сазовор сўз санъаткоридир.

Фитратнинг филология, санъатшунослик соҳасида катта меросини ўрганиш ҳам фарз, ҳам қарздир. Бундай дейишга унинг «Она тили», «Адабиёт қоидалари», «Аруз ҳақида», «Бедил. Бир мажлисда», «Энг эски турк адабиёти намуналари», «Турк адабиёти намуналари», «Форс шоири Умар Хайём», «Ўзбек классик мусиқаси ва унинг тарихи» асарлари ҳамда «Машраб», «Аҳмад Яссавий», «Турдий» ва бошқа кўпгина мақолалари далилдир. Буларнинг ҳар бири алоҳида тадқиқотга сазовор асарлардир. Бир мақолада буларнинг барчаси ҳақида гапириш қийин, албатта.

Фитрат ва фитратшунослик

ФИТРАТНИНГ ижоди ҳақидаги дастлабки фикр-мулоҳазалар унинг «Мунозара» публицистик асари ўзбек ва ўрис тилларига таржима қилингач, пайдо бўлди. Бу асар дастлаб 1911 йилда «Туркистон вилоятининг газети»да Ҳожи Муин Ибн Шукрулло таржимаси ва шу йили полковник Ягелло таржимаси Беҳбудий матбаасида босилди. Ўзбекчаси 1913 йилда Тошкентда Беҳбудийнинг сўзи билан нашр қилинди. Ягелло таржимасида кириш сўзи борми, йўқми била олмадик. Аммо Маҳмудхўжа Беҳбудий ҳазратлари «Мунозара»нинг ниҳоятда фойдали асар эканини уқдирар экан, Фитрат фарангий тилидан рус тилини ўрганишни тарғиб этмагани учун афсусланади.

1916 йил октябрь ойида «Туркестанские ведомости» газетасида В. Б. Андреев «Бухородаги янги оқимлар» мақоласида усули жадид мактабларининг ёпилгани тўғрисида хабар берар экан, «...янги усул мактабларининг шариат нуқтаи назаридан мусулмон дунёсига фойдали эканлигини исбот қиладилар. Шулардан бири бухоролик Фитрат бўлиб, у ўзининг «Мунозара» китобини чоп эттирди.

...Фитрат биринчилардан бўлиб «тақводор уламоларнинг» жаҳолатини Европа билим даражаси билан қиёслаб, Бухоронинг умумий тараққиётда нечоғлик кейинда қолиб кетганини кўрсатади», — дейди. Тўғри, Фитрат В. Андреев айтгандай, айланма йўлдан боради, чунки шундай усулни қўллаш унга ўз фикрини лўндароқ ифодалашга имкон берган. Мақола муаллифи адабиётшунос, шарқшунос эмас, оддий рус зиёлиси. Унинг қарашлари мусулмон оламида содир бўлаётган воқеаларни қайд этиш, холос. Шу боис у Фитратнинг мақсадини, усулини яхши англаб етмайди. Мақоланинг ютуқ ва камчиликларидан қатъий назар бу рус матбуотининг Фитрат ижодига берган илк баҳоси эди.

Фитратнинг иккинчи бир асари «Ҳинд сайёҳи» ҳам рус тилига А. Н. Кондратьев томонидан таржима қилинган, аммо унинг ҳам асарга бевосита муносабати билдирилмаган. Бу таржима ўтган йили «Звезда Востока» ойномасида Ҳамид Исмоилов томонидан таржимаси қайта нашрга тайёрланиб, чоп қилинди.

Рус хитойшуносларидан Б. А. Пестовскийнинг «Ўзбек театрининг тарихи» сарлавҳали каттагина мақоласининг бир бобчаси Фитратга бағишланган. «Бу кун халқ орасида кўпроқ донгдор ва яхшигина танилган ёзғувчиларнинг бириси Фитратдир», — дейди муаллиф. Адибнинг дунёқарашини Чўлпон ва Ғулом Зафарий ёрдамида ўрганиб, унинг «Чин севиш», «Абумуслим», «Қон», «Ҳинд ихтилолчилари» асарлари мазмуни билан танишиб, «Бир мусулмон шоирининг дунёга қараши буддачиларнинг қарашидан узоқ турса ҳам Фитратнинг баъзи бир асарларида кўрилган дунёга қараши ҳинд шоири Робиндранат Тагурнинг қарашлари билан бир нуқтага келиб бирикадир», деб жуда баланд қадрлайди.

В. Ян эса «Катта совет қомуси»да Чўлпон билан Фитрат ҳақида маълумот берган. Бу маълумот ўша давр қолипида ёзилган.

Ўзбек адабиётшунос ва театр танқидчилари орасида Чўлпон, Ғози Юнус, Вадуд Маҳмуд, Қаюм Рамазон, Абдураҳмон Саъдий ўзбек фитратшунослигини бошлаб берган сиймолардир. 30—40-йилларда Садриддин Айний, Ҳамид Олимжон, Люциан Климович фитратшуносликка ўз «улуш»ларини қўшдилар.

Вадуд Маҳмуд 1923 йили «Туркистон» газетасининг уч сонида Фитратнинг «Ҳинд ихтилолчилари»» драмасини таҳлил қилди. Унинг фикрича, асар жуда яхши, фақат Фитрат ўзбек тилини китоб орқали ўрганган учун ўзига хос бир тилни яратганини айтади.

Мунаққид адибнинг фикр ва туйғуларини холисона таҳлил қилади. Шу хусусият Абдураҳмон Саъдийнинг «Беҳбудий ва унинг теграсига йиғилган шоирлар» мақоласидаги Фитрат тўғрисида билдирган фикрида ҳам сезилади.

Фитрат фаолиятига туҳмат назари билан қараш Ж. Бойбулатовнинг (Фитратнинг «Ўзбек адабиёти намуналари» ҳақида) «Қизил Ўзбекистон» газетасининг 1929 йил 13, 14, 15 май сонларида босилган «Ўзбек адабиёти ва чиғатойчилик» мақоласидан бошланди. Мақола билан танишган киши асарнинг чуқур таҳлилига эмас, Фитрат шахсини атайлаб ёмон отлиқ қилиш учун ёзилганига ишонч ҳосил қилади.

Икки тиллик ёзувчи Садриддин Айний ҳам «Тожик адабиёти намуналари», Неъматулло Муҳтарамнинг «Тазкират уш-шуаро» асарларида ҳам Фитрат ижодига маълум баҳолар бор. Айний 1925 йилда нашр этилган асарида Фитратнинг Бухородаги жадидчилик ҳаракатининг йўлбошчиларидан бири, тожик адабиётининг забардаст вакили сифатида тилга олади. Кези келганда шуни таъкидлаш керакки, тожикистонлик баъзи олимларнинг Фитратга муносабати ниҳоятда нообъектив. Бу Айний ижодида ҳам сезилади.

Айний ва Фитрат масаласида яна бир нарсани айтиб ўтиш жоиз. Туркиядан қайтган Фитратнинг форсизабон шоирларга, хусусан, бухоролик зиёлиларга таъсири жуда кучли бўлган. Уларни буюк туркчилик дарди билан дардлантирган. Бунга Айнийнинг «Меҳнаткашлар товуши» (Самарқанд, 1918, 15 ноябрь, № 38) жаридасида босилган «Биз ким?» шеъри мисол бўлади. Шу шеърдан бир банд келтириш билан чекланамиз:

Темур эли, Чингиз эли, Турон элимиз биз,
Ҳибс этмангиз шонимизн, шон элимиз.
Форобию Синони кишваримиздан,
Туғдирдилар Анварни баҳру баримиздан.
Ғарб аҳли таҳайюрда Улуғбекларимиздан,
Шарқ аҳли эдар фахр бизим
мафҳаримиздан.
Темур эли, Чингиз эли, Турон элимиз биз,
Ҳибс этмангиз шонимизн, шон элимиз биз.

Бухорода яшаб, анъанавий форс-араб шеърияти руҳида тарбияланган Садриддин Айний бирдан бундай шеър ёзишга журъат эта олмас эди. Бунда Фитратнинг таъсири яққол кўриниб турибди.

Ўрта Осиё халқларининг тараққий қилишидан қўрққан рус шовинист-коммунист мустамлакачилари ўз мақсадларига эришиш учун барча воситаларни ўзларига эп кўрдилар. Инсоният тарихидаги мустамлакачилик фани тўплаган тажрибалардан унумли фойдаланиб, адиб ва шоирларни бир-бирига душман қилиб йўқотишни ўзларига фахр билдилар. Афсуски, Фитратнинг танқидчилари ҳам Қодирий сўзи билан айтганда, «Аяқов таъначилари» адибнинг ижтимоий-сиёсий, бадиий тафаккурда улардан бир неча поғона баландлашиб кетганини сезмадилар.

(Боши 16-май сонида).

Ҳаж сафарига йўл олишди

● КУНИ кеча Ўзбекистон мусулмонлари ўзларининг мусулмонлик бурчларини бажариш учун Ҳаж сафарига жўнаб кетдилар. Тошкент тайёрагоҳига келганлар орасида турли ёш ва касб кишиларини учратиш мумкин. Улар қарийб бир ойлик сафар давомида мусулмонлар учун муқаддас бўлган жойларни зиёрат қилиб қайтадилар. Биз катта зиёратга отланган нуроний отахон, онахонларимизга, ака-укаларимизга, муҳтарама опасингилларимизга оқ йўл тилаб, бу сафарлари мазмунли ўтишини истаб қоламиз.

СУРАТЛАРДА: Ҳаж сафарига отланган Мовароуннаҳр мусулмонларининг дастлабки гуруҳи.

Суратказш Д. АҲМАД.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР УЮШМАСИ ТОШКЕНТ ТАШКИЛОТИДА

ҚИЗИҚАРЛИ ЎТДИ

Автомобиль ва йўллар билимгоҳи «Автомобиллар» кафедраси профессори, техника фанлари номзоди Худойберган Маматов Ўзбекистон журналистлар уюшмаси Тошкент ташкилоти бошқаруви таклифига кўра матбуот уйида журналистлар билан суҳбат ўтказди.

Давра суҳбати журналистларни қизиқтирган муҳим масала — «Жумҳуриятимизда автомобилсозликни яратиш муаммолари» мавзусига қаратилди. Суҳбатда мазкур билимгоҳнинг «Автомобиллар» кафедраси мудири, техника фанлари номзоди, доцент Жасур Қулмуҳамедов, техника фанлари номзоди, доцент Баҳромжон Сотволдиевлар ҳам журналистларни қизиқтирган барча саволларга жавоб қайтаришди.

— Россиядаги автомобиль саноатини яратиш чоғида йўл қўйилган хатоликлар қайтарилмаслиги керак, — деб таъкидлади профессор Х. Маматов. — Автомобилсозлик саноатини йўлга қўйиш халқ хўжалиги ва унинг истиқболи учун жуда муҳимдир. Ҳозирги кунда хом ашё, тайёр маҳсулотларни ташиш, очиқ усулда кўмир ва бошқа ерости бойликларини қазиб чиқариш, индустриал усулда уй-жой, саноат корхоналари қуриш, қишлоқ хўжалигига зарур юклар, ўғит ва турли материалларни ташиш, кенг истеъмол молларини бевосита истеъмолчиларга ўз вақтида етказиб бериш ҳамда бошқа мақсадларда автомобиллардан фойдаланиш тобора кенгайиб бормоқда.

Автомобиль транспортининг роли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ташишда ҳам ортиб бормоқда. Жумҳуриятимиз мустақилликка эришди. Эндиликда жумҳуриятнинг ўзида автомобилсозлик саноатини бошланишда қисмлардан автомобилни йиғувчи заводчалар хорижий фирмалари билан ҳамкорликда яратилиши мақсадга мувофиқдир. Бўлмаса, республикамизда тайёрланаётган «оқ олтин»нинг тахминан 3—3,5 миллион тоннаси даромаддан тушган маблағга турли хил автомобиллар, йўловчи ташиш учун автобуслар, уларга эҳтиёт қисмлар харид қилиб олишга сарфлаб юборилиши мумкин бўлиб қолади.

Суҳбат давомида олимлар билан журналистлар жумҳуриятимизда автомобилсозликни йўлга қўйиш босқичлари, аҳоли учун қулай транспорт воситалари ишлаб чиқариш хусусида баҳслашишди.

Мурод ТИЛЛАЕВ.

УСТОЗ ҲАҚИДА СЎЗ...

САНЪАТГА ҲАВАС УЙҒОТИБ

ҚЎШИҚ — инсонлардаги ҳаётга меҳр-муҳаббат, келажакка ишонч-эътиқод ва интилиш ҳиссининг ифодасидир. Мен ҳикоя қилмоқчи бўлган Эсонбой Шоймонов болаларнинг қалбига ана шундай олижаноб ҳис-туйғуларни инъом этувчи инсон. У Пискент ноҳиясидаги Фрунзе номли мактабда бир неча йиллардан буён ёш авлодга мусиқа фанидан сабоқ бериб келади.

— Мусиқага бўлган дастлабки қизиқишимнинг сабабчиси акам бўлган, — деб эслайди Эсонбой ака. — Болаликдан рубобда турли куйларни ижро этиб юрардим. Қалбимдаги бу ҳавас секин-аста alanга олди. 1973 йили Тошкент Давлат муаллимлар олий билимгоҳининг мусиқа ва ашула куллиётига ўқишга кирдим. 1977 йили мазкур таълим даргоҳини муваффақиятли тамомладим. Шу йили Пискентдаги Икромов номли 6-ўрта мактабда ўқувчиларга мусиқадан сабоқ бера бошладим. Кейинчалик мени ҳозирги мактаб жамоасига ишга қабул қилишди. Шундан буён шу ерда баҳоли қудрат хизмат қилиб келаман...

Ҳа, умр — оқар дарё, дейдилар. Ҳозирга қадар кўплаб шогирдлар тайёрлаган бу мураббий мактабда бўладиган барча бадиий кечаларнинг қизиқарли ўтишида ёшлар билан биргаликда ўз истеъдодларини намойиш этадилар. Хусусан, кейинги пайтларда ўтказилган «Ҳамид Олимжон — лирик шоир», «Бобурхонлик», «Алишер Навоий — шеърият мулкининг султони», «Иқбол» қизлар-беллашувлари каби кечаларнинг файзли бўлишини таъминлашда Эсон аканинг хизматлари катта. Булардан ташқари, мактабнинг ҳаваскорлар жамоаси 1977 йилдан буён бир неча бор вилоят ва ноҳия беллашувларининг I-, II-, III-даражали дипломларини қўлга киритиб келмоқда. Ўтган йили мактаб учун олти минг сўмлик мусиқа асбоблари сотиб олинди. Бу эса ўқувчиларнинг мазкур фанга бўлган қизиқишларини яна ҳам оширди.

— Аввало, ёшлар орасидаги такрорланмас овоз соҳибларини, мусиқани чуқур англай биладиганларни танлай билишимиз керак. Улардан «Санъат ғунчалари» фольклор дастасини тузиб, халқимизнинг унутилиб бораётган куй-қўшиқларини, лапар ва ёр-ёрларини қайта тиклашимиз зарур. Зеро, ўз халқининг санъатини қадрлаган, унинг гўзаллигини ҳис этган ёшлар ҳеч қачон ноқобил киши бўлмаслигига ишонамиз, — дейди Э. Шоймонов.

Биз мураббийнинг келгуси хайрли ишларида омад тилаймиз.

Умида МУСАЕВА,
тил ва адабиёт муаллимаси.

ЗАҲАРЛИ ҚЎЗИҚОРИНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Рўзномага мана шу мақолани ёзаяпману, юрагим туздек ачишади. Ҳар йили заҳарли қўзиқоринлардан эҳтиёт бўлинг, деб огоҳлантиришларга қарамай, негадир одамлар бу маслаҳатларни инобатга олмаяптилар. Оқибатда хунук ҳодисалар рўй беряпти. Шу йилнинг 30 апрель куни Оққўрғон районида Абдуҳалиловлар оиласидан 6 киши даладан терилган қўзиқориндан заҳарланишган. Натижада 24 ёшли оила аъзосини қутқаришнинг имкони бўлмади. Қолганлари пойтахтимизнинг 1-шифохонасида оғир аҳволни бошидан кечиришмоқда. Янгийўл районида истиқомат қилувчи 15 ёшли Таня ва 16 ёшли Елена Ишченколар Тошкент шаҳрининг Сирғали районида истиқомат қилувчи Фёдоровлар оиласига меҳмонга келишди ва тайёрагоҳ атрофидан қўзиқорин териб, қовуриб истеъмол қилишди. Улар ҳаёт билан видолашдилар. Афсуски, бунақа мисолларни яна келтириш мумкин.

Хўш, нима қилиш керак?

Шунча огоҳлантиришларга қарамай, бу ҳол давом этавeрадими? Биз халқимизга мурожаат қилмоқчимиз. Қўзиқоринлар асосан икки гуруҳга бўлинади: Вилоятимизда эса уларнинг 24 хили мавжуд. Шундан заҳарли қўзиқоринлар 8 хилини ташкил этади. Уларни фарқлай билмаганлар мутахассис билан маслаҳатлашишлари лозим.

Заҳарли қўзиқоринлар овқатга ишлатиладиган қўзиқоринлар сингари тез кўпаяди. Уларнинг таркибида инсон аъзоларига бирпасда салбий таъсир кўрсатадиган моддалар бўлади. Бундай қўзиқоринларни истеъмол қилингандан сўнг тахминан 8—12 соатдан кейин заҳарланишнинг биринчи белгилари пайдо бўлади. Аввало заҳарланган одамда қорин оғриши, кўнгил айниши, ич кетиши, бетўхтов қайд қилиши, баданнинг кўкимтир тусга кириши, кўриш аъзолари фаолиятининг бузилиши ҳамда нафас олишнинг қийинлашуви содир бўлади. Бундан ташқари асаб тизимида юрак-томир, буйрак, жигар каби бошқа аъзоларнинг фаолиятида ҳам ўзгаришлар юз беради. Ана шу жароҳатлар инсонни ўлим сари етаклайди.

Заҳарланишнинг олдини олиш учун биринчи навбатда юқорида айтиб ўтганимиздек, қўзиқоринларнинг қайси бир турини ейишни билиш керак. Дуч келган одамдан, бозорлардан қўзиқоринларни сотиб олиш хавфли. Уй шароитида етарли қулайликларнинг йўқлиги туфайли, қўзиқоринлардан консервалар тайёрлаш ҳам мақсадга мувофиқ эмас, деб ҳисоблаймиз. Еб бўладиган қўзиқоринларни қоидага мувофиқ овқатга тайёрлаш учун тозалаб, камида 30—60 дақиқа қайнатиб, кейин қовуриб истеъмол қилиш керак. Қайнатилган сувни эса тўкиб юбориш лозим.

Бордию, фалокат босиб, заҳарланишнинг дастлабки белгилари сезиб қолинса, бундай ҳолларда ошқозонни ювиш ва тегишли ёрдам олиш учун даволаш муассасаларига мурожаат қилиш зарур. Агар кимки мана шу маслаҳатларимиз билан ҳисоблашмай, қўзиқоринларни истеъмол қилаверса, умрига завол етказиши тайин.

Ж. ЗИЁВИДДИНОВ,
Тошкент вилояти Бош давлат санитария врачи муовини.

● Футбол

Рақибига тан бериш марднинг иши

«Пахтакор» жамоаси ташкил бўптики, унинг мухлисиман. Ютуғидан қувонаман, мағлубиятидан хафа бўламан. Лекин шундай ўйинлар бўладики, рақиб устун келибгина қолмай, балки ўз ўйин услуби билан мухлисларни ром этиб, ўзига «оғдириб олади». «Пахтакор» — «Нефтчи» билан бўлган ўйин натижасини Ўзбекистон Футбол федерацияси ижроқўми бекор қилганди. Сабаби, тошкентликлар сафида ҳозирда Владикавказнинг «Спартак» жамоасида шартнома асосида тўп сураётган Игорь Шквирин, Миржалол Қосимов ва Геннадий Денисовлар иштирок этишганди. Бу эса халқаро футбол уюшмаси низомига зиддир.

Ўтган дам олиш куни ана шу жамоалар ўртасида бекор қилинган ўйин такроран ўтказилди. Учрашув ҳужжати расмийлаштирилаётган хонада ҳакам ёрдамчиси Александр Блинов меҳмонлар устозига «ўйиндан ташқари ҳолат» усулини қўллашда ҳушёрликка чақирди. Мен бунинг маъносини кейинроқ тушундим. Ҳақиқатан ҳам фарғоналиклар бу усулни шунчалик пухта ўзлаштириб олибдиларки, рақибини асосан ана шу йўл билан енгишди. Ўз жарима майдонида «Пахтакор»нинг барча ҳужумларини қайтарган меҳмонлар дарҳол бутун команда бўлиб қарши ҳужумга ўтардилар. Ана шундай кезларда улар тасодифан тўпни олдириб қўйганларида ҳам «Пахтакор» ҳужумчилари ҳалиявери «ўйиндан ташқари ҳолат»дан чиқолмаган бўлардилар. Тошкентликлар дарвозасига киритилган иккала тўп ҳам ана шундай ҳатти-ҳаракатнинг натижаси бўлди. Рақибларнинг навбатдаги ҳужумини қайтарган фарғоналикларнинг уч ўйинчиси Абдуқаҳҳор Маърифалиевнинг ёлғиз ўзини чалғитиб, сўнг Рустам Дўрмонов, дарвозабон Анвар Жабборовни ҳам алдаб ўтиши қийин бўлмади. Тўғри, орадан ўн минут ўтгач, Илҳом Шарипов ҳисобни тенглаштирди. Лекин, майдонда «Нефтчи»нинг устунлиги сезилиб турарди. Бу тезда ўз натижасини берди. 72-минутда Асад Дўрмонов пахтакорчиларнинг икки ҳимоячисини алдаб ўтиб, тўпни дарвоза бурчагига йўналтирди. «Нефтчи» 2:1 ҳисобида ғолиб келди. Учрашувдан қайтаётган мухлислар меҳмонларнинг ўйинига тан беришди.

Бугун ўн учинчи тур учрашувлари бошланади. «Пахтакор-79» «Нурафшон» клубини қабул қилади. Эртага эса «Пахтакор» ўз майдонида Термизнинг «Сурхон» жамоаси билан учрашади.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

Турмаҳамад Анорович БОТИРОВ

Тошкент вилояти ҳокими ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Турмаҳамад Анорович Ботиров узоқ давом этган оғир касалликдан сўнг 1992 йил 22 майда вафот этди.

Т. А. Ботиров Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ районида 1942 йил 10 декабрда колхозчи оиласида туғилди.

Махсус ўрта ва олий маълумот олгач, кўп йиллар давомида мебель саноатида ишлади, аввал Олмалиқ мебель фабрикаси устаси, цех бошлиғи бўлди. Тошкент ностандарт мебель заводига директорлик қилди.

1972 йили Олмалиқ шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари этиб сайланди, кейин республика Вазирлар Кенгаши аппаратида ишлади, касаба уюшмалари соҳасида меҳнат қилди.

1981 йилдан унинг меҳнат фаолияти Эйвалик комбинати билан боғланган эди. Бу ерда у директор ўринбосари, 1985 йилдан эса директор лавозимида ишлади. Унинг ташкилотчи, ҳушёр ва сезгир раҳбар сифатидаги истеъдоди шу ерда тўлиқ намоён бўлди. Унинг Ўзбекистон Республикаси халқ депутати этиб сайланиши обрў-эътибори эътироф этилганлиги натижасидир.

1991 йил март ойида Т. А. Ботиров Тошкент вилояти ижроия комитети раисининг ўринбосари қилиб сайланди, 1992 йил февралида эса Тошкент вилоят ҳокимининг ўринбосари — саноат мажмуининг раҳбари этиб тайинланди.

Т. А. Ботиров қаерда ишламасин, ҳамма жойда унинг одамларга самимий муносабати, мақсадни кўзлаб ишлаши, қатъийлиги, камтарлиги ва инсонийлигини таъкидлашарди.

Кишилар хотирасида у шундай бўлиб қолади.

С. Д. Сайдалиев, Ш. Н. Маҳмудова, Л. П. Терновых, Б. М. Махситов, Т. М. Мирёқубов, А. А. Раҳимбоев, Ҳ. Ҳ. Ҳамидов, С. Б. Балашов, А. А. Валиев, М. Б. Икромов, Н. К. Матиброҳимов.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ҚОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, МУАССАСАЛАР, ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШИРКАТЛАР, ХЎЖАЛИКЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ, ХУСУСИЙ ШАХСЛАР ВА ФУҚАРОЛАР

ДИҚҚАТИГА!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

РЎЗНОМАСИ СИЗЛАРНИНГ БУЮРТМАНГИЗГА БИНОАН ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАРНИ ҚИСҚА МУДДАТЛАРДА ЧОП ЭТАДИ.
АГАР СИЗ

● ўз маҳсулотингизни харидоргир бўлишини;
● ўқув юртингизга қабул ҳақидаги билдирувни, турли хил танловлар ўтказишни режалаштирган;
● хўжалигингизга бирор нима сотиб олмоқчи ва сотмоқчи бўлсангиз;
● қимматбаҳо буюмингизни, ҳужжатларингизни йўқотиб қўйган ёки бошқа шахснинг буюмларини топиб олган бўлсангиз;
● касбингиз, ҳунарингиз тақозосига кўра хизмат кўрсатишни хоҳласангиз ва шундай хизматларга ўзингиз муҳтож бўлсангиз;
● уйингизни бошқа вилоят, ноҳия, шаҳарга алмаштирмоқчи бўлсангиз ва бошқа хил эълон-билдиришларга зарурат туғилса унда ҳеч иккиланмай тўппа-тўғри

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»га

МУРОЖААТ ҚИЛИНГ!

Сизларнинг эълон ва билдирувларингизни қисқа муддатларда чоп этамиз ҳамда Сиз кўзлаган мақсад ва манфаатларни минглаб одамларга дарҳол етказамиз.

ШУНИНГДЕК

● яқин кишиларингизнинг туғилган куни, «олтин» ва «кумуш» тўйлар, юбилейлари муносабатлари билан табрикламоқчи;
● фарзандингизга, ота-онангизга қувонч улашмоқчи ёки уларни қутлаб сурати ва чизилган расми билан чоп эттирмоқчи;
● маҳаллангиз, қишлоғингиздаги, ўзингиз меҳнат қилаётган жамоадаги биродарингиз, қариндош-уруғингиз, яқин танишларингиз вафоти муносабати билан таъзиянома беришни истасангиз

БИЗ ДОИМО ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁРМИЗ!

Рўзнома таҳририяти Сизларга яқиндан ёрдам бериб гина қолмай, хизматимизни кўнгилдагидек бажаришга ва бошқа нашрларга нисбатан кам ҳақ олиш кафолатини берадилар.

«Тошкент ҳақиқати» ҳар куни барча ташкилот ва корхоналардан, алоҳида шахслардан зудлик билан чоп этиладиган эълонларни қабул қилиб олади.

БИЗНИНГ МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават. 747-хона.

Маълумотлар учун телефонлар: 33-99-15, 32-55-56, 33-40-48, 32-57-67, 32-53-51.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

Абдулла ҚОДИРИЙ вақфи (жамғармаси)
Ўзбекистон Давлат телерадио компаниясининг
«ТОШКЕНТ» студияси
«АЛПОМИШ» (собиқ «Юбилей») Марказий спорт саройида
1992 ЙИЛ 6 ИЮНЬ кундуз соат 15.00 ва кечқурун соат 18.00 да

«НУРЛИ, НУРЛИ...»

Қўқонлик хушовоз хонанда
Сиддиқ МАҲМУДОВ
«Қизиқчи-90» кўрик-танловининг ғолиби
Соҳиб МАМАСОЛИЕВ
«Нафосат-90» кўрик танловининг ғолибаси
Шаҳноза ФОЗИЛЖОНОВАлар
иштирокидаги
ЯНГИ КОНЦЕРТ ДАСТУРИГА

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Дастурни Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи мукофотининг совриндори **Муслимбек ЙЎЛДОШЕВ** олиб боради.

Саҳналаштирувчи режиссер Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи мукофотининг совриндори **Бахтиёр САЙФУЛЛАЕВ.**

Чипталар нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан «Алпомиш» Марказий спорт саройи ва метронинг «Навоий» ва «Марказий хиёбон» бекатларида сотилмоқда.

Маълумот учун телефонлар: 46-03-63, 46-70-31.
(Ушбу эълон хайрия тариқасида босилмоқда).

ДАВОЛАНИШНИ ХОҲЛАЙСИЗМИ?

Бефарзандлик, жинсий сустлашув, қанд касаллиги, буйрак, жигар, ошқозон-ичак йўллари яраси, бавосил касалликларидан фориғ бўлиш умидини узган бўлсангиз ҳеч ташвишланманг, Сизларга ўрта асрларда табиблар томонидан қўлланиб келинган халқ усуллари ёрдам беради. Маслаҳатлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинг: 700000, ГСП, Тошкент, А/қ 298. (Илтимос, хатингизни ичига конверт солиб, ўз манзилгоҳингизни ёзиб юборинг. Мабодо, бирор сабабга кўра мендан жавоб ололмасангиз қайтадан ёзишингизни сўрайман).

Тошкент вилояти ҳокими ижроия аппарати аппарат ходими Б. Х. Кўчқоровга отаси
Ҳожиакбар КЎЧҚОРОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент ҲАҚИҚАТИ

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 33-58-85, 32-57-47, 33-79-16, 32-57-48; масъул котиб — 33-48-08, 32-53-53; масъул котиб ўринбосари — 32-57-49. Бўлимлар: шўролар ҳаёти — 33-70-10, 32-57-78; қишлоқ хўжалиги — 32-55-53; саноат, қурилиш ва транспорт — 32-57-49, 33-70-10; ижтимоий масалалар — 32-56-47, 33-40-48; адабиёт ва санъат — 32-57-33; маданият ва миллий қадриятлар — 32-56-45; ёшлар ҳаёти, ахборот ва спорт — 32-55-56, 33-99-15; хатлар ва оммавий ишлар — 33-40-48, 32-56-47; тижорат бўлими — 32-55-56, 33-99-15; жамоатчи кенгаш, қабулхонаси — 33-40-48; эълонлар — 32-56-66.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: Г — 131. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 20.10. 31646 нусха босилади.